

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 038 (6721)

**Yüksələn xətlə inkişaf edən
Azərbaycan-Rumıniya əlaqələri**

4

22 günə

44 min itki ilə...

7

Lavrovun Bakı səfəri: sülhə və inkişafa gedən yollar Bakıdan keçir

Prezident İlham Əliyev:
"Ciddi qarşılıqlı addımlara ümid bəsləyirik"

3

Ağalıya növbəti köç

9

"Sumqayıtda bu hadisəni təşkil
etmək üçün Qriqoryan seçilmişdi"

Zərərçəkən Mejlumyan istintaqda onu zorlamış Eduard
Qriqoryanı göstərir.

8

İran xarici vətəndaşları
girov götürür -bu dəfə
İtaliya turisti qaçırıldı!

13

12

**"Youtube"
kanalları
niyə
bağlanır**

**Açıqlandı: varisi
olmayan əmlak
bələdiyyələrə
verilməyəcək!**

16

“Bu oxşarlıq xalqlarımızı bir-birinə daha da bağlayır”

Prezident İlham Əliyev Kubanın vitse-prezidentinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev fevralın 28-də Kuba Respublikasının vitse-prezidenti Salvador Antonio Valdes Mesanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Prezident İlham Əliyev 2019-cu ildə Qoşulmama Hərəkatının Bakıda keçirilən Zirvə görüşündə Kuba Prezidentinin iştirakını məmnunluqla xatırlayıb, Qoşulmama Hərəkatında Azərbaycanın sədrliyinə göstərdiyi dəstəyə görə Kuba tərəfinə minnətdarlığını bildirib.

Dövlətimizin başçısı Qoşulmama Hərəkatını daha da inkişaf etdirmək üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcəyini və ölkəmizin bu Hərəkatın beynəlxalq münasibətlərdə mühüm rol oynaması istiqamətində çalışdığını vurğulayıb. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, dünyada postkovid dövrü ilə bağlı geniş müzakirələrə ehtiyac var. Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, ölkəmizin Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi bu il başa çatacaq və Azərbaycan 4 il ərzində sədr ölkə olaraq yaxşı irs qoyub. Dövlətimizin başçısı bu xüsusa təşkilatın təsisatlanması, onun parlament və gənclər şəbəkəsinin yaradılması və digər təşəbbüslərimizi qeyd edib.

Əməkdaşlığımızın inkişafı üçün böyük perspektivlərin olduğunu bildiren Prezident İlham Əliyev bunun səhiyyə sahəsində xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb, həmçinin

nin turizm, təhsil, kənd təsərrüfatı, mədəniyyət, əczaçılıq kimi sahələrdə əlaqələri inkişaf etdirmək üçün imkanların olduğunu deyib.

Ölkələrimizin ənənəvi dostluq münasibətlərini, beynəlxalq təşkilatlarda, o cümlədən Qoşulmama Hərəkatında sıx əməkdaşlıq etdiyini vurğulayan dövlətimizin başçısı pandemiya dövründə kubalı həkim və tibb işçilərinin Azərbaycanda fəaliyyətinin yüksək qiymətləndirildiyini deyib, bu amilin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafına əsaslı töhfə verdiyini vurğulayıb.

Kubanın vitse-prezidentinin səfərinin münasibətlərimizin genişləndirilməsinə əlavə təkan verəcəyinə ümidvar olduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycana səfərinə ondan xoş təəssüratla yadda qalacağına əminliyini ifadə edib. Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı mübarizə üzrə Tomas Qrupunun Zirvə görüşündə iştirakı dövlətə və qəbula görə minnətdarlığını bildiren Salvador Antonio Valdes Mesa, ilk növbədə, Kuba Prezidenti Migel Dias-Kanel Bermudesin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirib, onun da salamlarını Kuba Prezidentinə çatdırmağı xahiş edib.

Qonaq ənənəvi dostluq münasibətlərimizin inkişafında Azərbaycan

xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və Fidel Kastronun mühüm rol oynadıqlarını qeyd edib. O, bu il Ulu Öndərin anadan olmasının 100 illiyinin qeyd edildiyini xüsusi vurğulayıb. Salvador Antonio Valdes Mesa ölkələrimiz arasında münasibətlərin daha da inkişafında Kuba tərəfinin də ciddi siyasəti iradəsinin olduğunu deyib.

Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyinin COVID-19-a qarşı mübarizə kimi çətin bir dövrə təsadüf etdiyini, lakin ölkəmizin təşkilata çox fəal və uğurlu sədrliyini davam etdirdiyini deyən qonaq Qoşulmama Hərəkatının inkişafı üçün ölkəmizin böyük işlər gördüyünü, təşkilata üzv dövlətlərə dəstəyini əsirgəmədiyini xüsusi vurğulayıb və buna görə təşəkkürünü bildirib.

Kubanın vitse-prezidenti dedi ki, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də ölkələrimiz arasında sıx əlaqələr mövcuddur və Kubanın G77-nin sədri qismində əməkdaşlığımızı dərinləşdirmək və bu iki təsisat arasında münasibətlərin inkişafında maraqlı olduğunu, Cənub-Cənub əməkdaşlığının dərinləşməsi üçün çalışdığını qeyd edib. Qonaq ölkəsinin illər ərzində blokada və məruz qaldığını, amma Kuba xalqının mübarizə və azadlıq əzmindən tükənmədiyini vurğulayıb, BMT Baş Assambleyasında Kuba ilə əla-

“Ötən il Rusiya ilə əlaqələrin inkişafı baxımından əlamətdar olub”

Ərəb mediası Prezident İlham Əliyevin Rusiya ilə əməkdaşlığın inkişafına dair fikirlərinə geniş yer verib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovu qəbul edərkən Bakı ilə Moskva arasında əməkdaşlığın inkişafına dair söylədiyi fikirlər ərəb ölkələrinin mediası tərəfindən geniş işıqlandırılıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, “Əl Əhram”, “Şuruq”, “Pressbee”, “Mobtada” qəzet və portallarında dərc olunmuş yazılarda Prezident İlham Əliyevin ötən ilin Ru-

siya ilə əlaqələrin inkişafı baxımından əlamətdar olduğu barədə sözləri ön plana çıxarılıb. Yazılarda diqqətə çatdırılıb ki, Azərbaycan dövlətinin başçısı prezidentlər səviyyəsində bir neçə görüşün olduğunu, həmçinin XİN rəhbərlərinin, hökumətlərin və parlamentlərin sədrlərinin qarşılıqlı səfərlərinin həyata keçirildiyini bildirib. Prezident İlham Əliyevin bu görüş və səfərlərin iki ölkə arasında münasibətlərin sürətlə inkişaf etdiyini, çox mühüm məsələlərin həll olduğunu göstərdiyi barədə fikirləri ərəb

dilli oxucuların diqqətinə çatdırılıb.

Qeyd edilib ki, Prezident İlham Əliyev ənənəvi qarşılıqlı fəaliyyət sahələrində - siyasi dialoq, energetika, nəqliyyat, ticarət, humanitar əməkdaşlıq və müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyət səviyyəsinə çatdırılmalı olan sahələrdə də ciddi qarşılıqlı addımlara ümid bəslədiyini bildirib. Dövlətimizin başçısının iki ölkənin vətəndaşlarının qarşılıqlı səfərlərinin koronavirusdan əvvəlki dinamikasına bərpə edilməsi, buna sübut olaraq hər həftə Rusiya və Azərbaycan aviadaşıyıcılarının 135 reys yerinə yetirməsi, ölkələrimizin vətəndaşlarının bir-birini böyük məmnuniyyətlə ziyarət etməsi barədə fikirlərinə də xüsusi yer verilib.

qədər təqdim olunan qətnamələrə göstərdiyi dəstəyə görə Azərbaycana təşəkkürünü bildirib.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycan və Kuba xalqlarının azadlıq uğrunda mübarizədə bütövlükdə mübarizlik əzmlərinin oxşar cəhətlərdən olduğunu qeyd etdi, xalqımızın işğal və təcavüzə heç zaman barışmadığını, öz torpaqlarımızı 30 ilə yaxın davam edən iş-

ğaldan azad etdiyimizi diqqətə çatdırdı. Prezident İlham Əliyev dedi ki, Kuba xalqı dünyaya sübut etdi ki, azadlıq uğrunda mübarizədə bütün məhrumiyyətlərə dözüb və bizim Qələbəmizdə də Kuba xalqında olduğu kimi, mübarizlik hissi mühüm rol oynayır. Bu oxşarlıq isə xalqlarımızı bir-birinə daha da bağlayır.

ANALİTİK + AKTUAL

Lavrovun Bakı səfəri: sülhə və inkişafa gedən yollar Bakıdan keçir

Prezident İlham Əliyev: "Ciddi qarşılıqlı addımlara ümid bəsləyirik"

əlaqələrini daha da möhkəmləndirmək üçün daha çevik fəaliyyətə keçməlidir

Başqa tərəfdən, fakt budur ki, Azərbaycan nəinki regionda, eləcə də dünyada ən etibarlı tərəfdaş, partnyor, habelə işbirliyi quran ölkə kimi tanınmaqdadır. Siyasi, iqtisadi, hərbi və s. sahələr üzrə istənilən ölkə ilə münbit əlaqələr qurmağı bacaran rəsmi Bakı paralel olaraq milli maraqlarının müdafiəsi amilini də daim öndə tutur. Balanslı siyasəti ilə əslində bir çox region və regiondan kənar ölkələrə örnək, nümunə sayılan Azərbaycan bu xüsusda qonşu Rusiya ilə də münbit əlaqələrini inkişaf etdirməkdədir. Xüsusilə, regionumuzun iki mühüm ölkələri - Türkiyə və Rusiya ilə Müttəfiqlik Bəyannamələrinə malik olan Azərbaycan eyni zamanda, özünün uğurlu xarici siyasəti ilə Avropa və Qərbi ölkələri ilə də münasibətlərini qurmağa davam edir. Bu realıqları da anlayan Rusiya Azərbaycanla əlaqələrini daha da möhkəmləndirmək üçün daha çevik fəaliyyətə keçməlidir.

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıya rəsmi səfəri və səfərin ötən ilin fevralında ölkələrimiz arasında imzalanmış Müttəfiqlik haqqında sazişinin ildönümü vaxtına təsadüf etməsi mövcud vəziyyətdə bir neçə məqamları ehtiva etməkdədir. İlk olaraq diqqətçəkən məqam Cənubi Qafqaz regionunda yaranmış yeni situasiyadır ki, bu fonda həm narahatedici, həm də müsbət amillər mövcuddur. Narahatedici məqam istər-istəməz regionun oyunçularından biri hesab edilən Ermənistanın sülh danışıqları prosesini bu və ya digər bəhanələrlə uzatması cəhdləri, həmin cəhdləri fonunda regiondan kənar qüvvələrlə açıq-aşkar, eləcə də Rusiya əleyhinə fəaliyyətə keçməsidir. Yeni bu kimsəyə sirr olan məsələ deyil ki, Ermənistanın hədəflərindən biri Rusiyanın Cənubi Qafqaz regionundakı rıçaqlarını zəiflətməkdən ibarətdir və proses hazırda Qərbin müəyyən dairələrinin dəstəyi ilə başlayıb - Fransanın dəstəyi və təkidli 100 nəfərlik Aİ missiyasının monitoring qrupunun Azərbaycanla şərti sərhədlərdə işə başlamaları da bu konteksti əhatə etməkdədir.

Balanslı və müstəqil siyasəti ilə əslində bir çox region və regiondan kənar ölkələrə örnək, nümunə sayılan Azərbaycan bu xüsusda qonşu Rusiya ilə də münbit əlaqələrini inkişaf etdirməkdədir

Halbuki, Ermənistan istər Avrasiya İqtisadi İttifaqı, istərsə də KTMT çərçivəsində Rusiya Federasiyası ilə müttəfiqlik sazişinə malikdir. Bu gün də Gümrüdə fəaliyyətdə olan Rusiyanın 102-ci hərbi bazasının da ölkə ərazisindən sıxışdırılaraq çıxarılması tələblərinin də irəli sürülməsi belə qənaətə gəlməyə zəmin yaradır ki, sərhədlərini başqalarının hesabına qorumağa çalışan Ermənistan regiona Fransa başda olmaqla bir sıra Avropa hərbi kontingentini cəlb etmək planı üzərində iş aparmaqdadır. Məhz bu baxımdan və əsas olaraq Rusiyanın maraqları üzərindən çalın-çarpaz xətlər çəkən sözügedən plan uzun illərdir Ermənistanı sözün əsl mənasında xəritədən silinməsinə imkan verməyən rəsmi Moskvanın haqlı olaraq qıcıqlanmasına səbəblər yaratmaqdadır.

Realıqları anlayan Rusiya Azərbaycanla

Azərbaycan Prezidenti: "Bizdə hələlik işlərin o qədər də fəal getmədiyi sahələri saymaq olar"

Mövzu Rusiya ilə əlaqələrə gələndə isə digər diqqətçəkən məqamlar nəzər cəlb edir. Rusiyanın XİN başçısı Sergey Lavrovu qəbul edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ölkələrimiz arasındakı münasibətləri şərh edərkən vurğulayıb. SİTAT: "Bizi birləşdirən fəaliyyət sahələrini sadalamağa başlasaq, yəqin ki, çox vaxt tələb olunacaq. Bizdə hələlik işlərin o qədər də fəal getmədiyi sahələri saymaq olar. Lakin bu da diqqətimizdən kənarda qalmır".

Dövlətimizin başçısı başladılmış işlərin uğurla yekunlaşması yönündə fəaliyyətin artırılması vacibliyinə də toxunub və bildirib ki, həmin fəaliyyət növbəti vaxtlarda daha səmərəli şəkildə inkişaf etdirilməlidir. SİTAT: "Buna görə ənənəvi qarşılıqlı fəaliyyət sahələrində - siyasi dialoq, energetika, nəqliyyat, ticarət, humanitar əməkdaşlıq və müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyət səviyyəsinə çatdırmalı olduğumuz sahələrdə də ciddi qarşılıqlı addımlara ümid bəsləyirik".

Ölkə başçısı: "Ötən ilin oktyabrında Praqada və Soçidə qəbul edilmiş sənədlər sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün istifadə edilə bilən təməldir"

Bu məqamda Azərbaycan Prezidentinin siyasi dialoq faktoruna toxunmasına diqqət çəkək onun Rusiyanın vasitəçiliyinə də önəm verməsi qənaətinə gələ bilirik. Belə ki, istər Aİ, istərsə də digər sahələrdə aparılan danışıqlarla yanaşı, ötən ilin oktyabrında Soçidə keçirilən görüşün də əhəmiyyəti qeyd olinmaqdadır. Ölkə başçımız buna müvafiq olaraq deyib. SİTAT: "Ötən ilin oktyabrında Praqada və Soçidə qəbul edilmiş sənədlər sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün istifadə edilə bilən təməldir".

Lavrovla görüşü əsnasında sülhün bərqərar olması yönündə Ermənistanın qeyri-konstruktiv siyasətinin regionun inkişafına ciddi maneələr yaratdığına işarə edən Prezident İlham Əliyev Rusiyanı yalnız yaxın qonşu kimi deyil, həm də dost ölkə qismində gördüyünü xatırladı. SİTAT: "Hər halda biz bu

Rəsmi xronika

Səadət İnayət qızı Bəktəşi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev "İdxalı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiqi və "İdxalı əlavə dəyər vergisindən azad edilən xammal və materialların siyahısı"nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 2 noyabr tarixli 1654 nömrəli Fərmanının ləğv edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 1 iyul tarixli 1732 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Fərman imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın ləqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizəyə dair 2023-2025-ci illər üzrə Milli Fəaliyyət Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

düşmənçilik səhifəsini tezliklə çevirmək və Cənubi Qafqaza sülhü qaytarmaq üçün Ermənistan tərəfi ilə, bizim dostumuz və qonşumuz Rusiya tərəfi ilə müsbət və konstruktiv iş aparmaq əzmindəyik".

Bu fikirlərdən isə belə nəticə hasil etmək olar - rəsmi Bakı müəyyən məsələlərdə regiondan kənar siyasi mərkəzlərlə hər hansı mövzunu müzakirə edə, hətta vasitəçilik təkliflərini nəzərdən keçirə bilər, lakin əsas oyunçulardan, habelə vasitəçilərdən biri olmaqla Rusiya faktorunu dəyərləndirir. Təbii ki, rəsmi Moskva da Bakının ona verdiyi dəyərlərini qiymətləndirməli və mövcud prosesdə həm də etibarlılıq prinsipini inkişaf etdirməlidir. Yeni bu kimi münasibətlər yaxın perspektivdə Rusiyanın da maraqlarına cavab verəcək. Xüsusilə, nəqliyyat-kommunikasiya rabitələrinin qurulması prosesi hazırda qarşıda dayanan global məsələlərdən biri olaraq mühümlük təşkil edir.

İlham Əliyev Sergey Lavrova:

"Düşünürəm ki, biz bu ilə yaxşı təməl ilə qədəm qoyuruq"

O da əbəs deyil ki, Prezident İlham Əliyevin vurğuladığına görə, Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətlər tamdəyərli şəkildə inkişaf edir, çox mühüm məsələlər həll olunur. Bu kimi dinamik inkişaf isə həm də dövlətlərarası münasibətlərin daha geniş sferada təşəkkül tapmasına xidmət edə bilər. SİTAT: "Deməliyəm ki, ötən il münasibətlərimizin çox dinamik xarakteri ilə əlamətdar olub. Prezidentlər səviyyəsində bir neçə görüş olub, həmçinin siz Azərbaycana, həmkarınız isə Rusiyaya səfər edib. Ölkələrimizin hökumətlərinin və parlamentlərinin sədrlərinin qarşılıqlı səfərləri olub, digər rəsmi şəxslərin səfərləri də. Bunlar onu göstərir ki, münasibətlərimiz tamdəyərli şəkildə inkişaf edir, çox mühüm məsələlər həll olunur və düşünürəm ki, biz bu ilə yaxşı təməl ilə qədəm qoyuruq. İlin əvvəlində bizə səfər etməyiniz də bu il qarşılıqlı fəaliyyətimizə xüsusi dinamika verəcək".

Sergey Lavrov: "Ermənistan

tərəfi hələlik yekun razılığı verməyib"

Yeri gəlmişkən, Sergey Lavrov Bakıya rəsmi səfəri çərçivəsində azərbaycanlı həmkarı Ceyhun Bayramovla da ikitərəfli görüş keçirib. Əbəs deyil ki, Lavrov Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Azərbaycanın növbəti üçtərəfli görüş keçirməsinə hazır olduğunu ifadə edib, lakin Ermənistan tərəfinin hələ də görüş haqqında yekun razılığının olmadığını bildirib. "Azərbaycan tərəfi üçtərəfli görüşə hazırdır, Ermənistan isə yekun razılıq verməyib", deyərək Rusiyanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla danışıqlarının yekunları ilə bağlı birgə mətbuat konfransı keçirərək vurğulayıb. SİTAT: "Biz dəfələrlə Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinə görüşmək üçün meydanca təqdim etmişik. O cümlədən, ötən ilin dekabrında razılıq vardı ki, həmkarlarımızın Rusiya ərazisində növbəti görüşünü keçirək. Ceyhun Bayramov hadisələrin sonrakı inkişafını xatırlatdı. Erməni həmkarlarımız bu tədbirdə iştirak edə bilməyəcəklərini bildirdilər. Biz belə görüşü keçirməyə hazır olduğumuzu təsdiqlədik. Azərbaycan tərəfi də buna hazır olduğunu bildirib. Ermənistan tərəfi də buna etiraz etmədiyini deyib, lakin hələlik yekun razılığı verməyib. Düşünürəm ki, biz öz xidmətlərimizi təklif etməkdə təkid edəcəyik. Lakin bu təkliflər hər iki tərəfə yaxşı məlumdur".

Beləliklə, rəsmi Bakı öz mövqeyini bir daha nümayiş etdirdi və Rusiya ilə münasibətlərini inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğunu ifadə etdi. O cümlədən, Moskvanın da bu addımları dəyərləndirməsi ilə yanaşı həm də sübut olundu ki, regional siyasi-iqtisadi inkişafın əldə edilməsinin əsas güc mərkəzi məhz Azərbaycandır. Daha dəqiq yekunlaşdırsaq sülhə və inkişafa doğru gedən bütün yollar Bakıdan keçir.

Rövşən RƏSULOĞ

Yüksələn xətlə inkişaf edən Azərbaycan-Rumıniya əlaqələri

İLHAM ƏLİYEV: "Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədrinin ölkəmizə geniş heyətlə səfər etməsi əlaqələrimizin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisidir"

habzadənin poemaları rumın dilinə tərcümə edilib və çap olunub.

AZƏRBAYCAN- RUMİNIYA ƏMƏKDAŞLIĞI - AVROPA İLƏ MÜNASİBƏTLƏRİMİZƏ BÖYÜK TÖHFƏ

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 27-də Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədri İon-Marçel Çolakonun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında təmasların müntəzəm xarakter daşmasından məmnunluğunu bildirərək, iki ölkənin prezidentlərinin qarşılıqlı səfərlərinin bu istiqamətdə atılmış önəmli addım olduğunu qeyd edib və Rumıniya Parlamentinin Deputatlar Palatasının sədrinin ölkəmizə geniş heyətlə səfər etməsini də əlaqələrimizin yüksək səviyyədə olmasının göstəricisi kimi dəyərləndirib.

Görüşdə Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniya arasında imzalanmış dördtərəfli Anlaşma Memorandumunun və bu çərçivədə Azərbaycanın bərpaulunan enerji potensialı əsasında Qara dənizin dibi ilə elektrik xəttinin çəkilməsi layihəsinin əhəmiyyəti vurğulanıb. Həmçinin Rumıniyanın Azərbaycanın Avropa İttifaqı və NATO ilə əməkdaşlığının inkişafına verdiyi dəstək yüksək qiymətləndirilib.

AZƏRBAYCAN- RUMİNIYA ƏLAQƏLƏRİ MÖHKƏMLƏNİR

İndi isə gəlin iki ölkə arasındakı münasibətlərin tarixinə nəzər yetirək. Azərbaycanla dost Rumıniya arasında münasibətlərin əsası hələ Orta əsrlərdə qoyulub. Azərbaycan hökmdarı Uzun Həsənin dövründən başlayan bu əlaqələr Səfəvilərin hakimiyyəti illərində də davam edib. Tarixin müxtəlif çağlarında inkişaf edən bu əlaqələr hər iki ölkənin müstəqilliyə qovuşmasından sonra keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlib.

Rumıniyanın beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlığa maraq göstərdiyi ölkələr arasında Azərbaycan xüsusi yer tutur. Rumıniya Azərbaycanın müstəqilliyini 1991-ci il dekabrın 11-də tanıyıb. 1997-ci ildə Rumıniyanın Azərbaycanda səfirliyi, 2001-ci ildə isə Şərqi Avropa dövlətlərində ilk dəfə olaraq Azərbaycanın Rumıniyada səfirliyi açılıb. 1995-ci ilin iyulunda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev Rumıniyaya rəsmi

səfər edib. Rumıniya Prezidenti İon İliyesku ilə görüşən Heydər Əliyev Rumıniya prezidentinin onu bu ölkəyə səfərə dəvət etməsini iki ölkə arasında dostluq münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsi üçün çox mühüm addım kimi qiymətləndirib. Prezident Heydər Əliyevin Rumıniyaya səfəri zamanı Azərbaycan və Rumıniya arasında dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri haqqında Bəyannamə, eləcə də elm, təhsil, mədəniyyət və idman, həmçinin iqtisadi və elmi - texniki əməkdaşlıq haqqında sazişlər imzalanıb.

2003-cü ilin oktyabrında cənab İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildikdən sonra Rumıniya ilə əlaqələr uğurla inkişaf etdirildi. 2004-cü ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rumıniyaya rəsmi səfər etdi. Görüşlər zamanı Azərbaycan ilə Rumıniya arasında ikitərəfli əlaqələrin perspektivləri, regional əməkdaşlıq, beynəlxalq məsələlər ətrafında geniş müzakirələr aparıldı. Səfər zamanı iki ölkə arasında 11 sənəd imzalandı. 2009-cu il sentyabrın 28-də Buxarestdə iki ölkə prezidentləri tərəfindən "Rumıniya ilə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Bəyannamə" imzalandı. Bu, Azərbaycanın Avropa Birliyinə üzv dövlət ilə bağladığı ilk strateji tərəfdaşlıq müqaviləsi idi.

Ötən dövrdə Azərbaycan və Rumıniya arasında ümumilikdə 61 sənəd imzalanıb, hazırda isə bir sıra əməkdaşlıq sənədlərin layihələri hazırlanır. Bu amil əməkdaşlıq üçün möhkəm hüquqi baza yaradıb.

Ölkələrimiz arasında mədəni əlaqələr getdikcə genişlənir. Bakıda "Azərbaycan - Rumıniya dostluq cəmiyyəti", Buxarestdə isə "Rom-Azer" Rumıniya-Azərbaycan dostluq cəmiyyəti fəaliyyət göstərir. 2006-cı ildə məşhur rumın bəstəkarı J.Eneskuya Bakının Binəqədi rayonunda abidə ucaldılıb. Tanınmış jurnalist Minodor Mitrikanın Azərbaycanın tarixinə, müstəqillik dövründə əldə etdiyi nailiyyətlərə, Heydər Əliyevin həyat və siyasi fəaliyyətinə həsr edilmiş "Azərbaycanın dirçəlişi" kitabı rumın və ingilis dillərində çapdan çıxıb. Böyük Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli Rumıniyada rumın dilinə tərcümə edilmiş yeganə klassik şairdir. Yazıçı Anarın, Çingiz Abdullayevin, Elçinin əsərləri, şair Bəxtiyar Va-

Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində xüsusi rol oynayır. Bunu qiymətləndirən digər Avropa ölkələri kimi Rumıniya da Azərbaycanı regionda əsas tərəfdaş ölkə hesab edir. Regional və beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycan və Rumıniya yaxından əməkdaşlıq edirlər.

Hazırda Rumıniya-Azərbaycan iqtisadi münasibətləri yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir. Belə ki, enerji, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, elm, təhsil, əmək və sosial müdafiə, səhiyyə, mədəniyyət, turizm və digər sahələrdə Azərbaycan-Rumıniya əməkdaşlığı ildən-ilə genişlənməkdədir. Müstəqilliyə qədəm qoyandan bəri Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində xüsusi rol oynayır. Enerji sahəsində davam edən əməkdaşlığın geniş perspektivləri olduğu hər iki tərəfə məlumdur. ARDNŞ Rumıniyada "SOCAR" brendi ilə fəaliyyət göstərən 16 yanacaq doldurma məntəqəsi açıb.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev cari ilin fevral ayının 2-də Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin səfəri qarşılıqlı maraqlar əsasında qurulmuş əməkdaşlıqdan söz açaraq bildirmişdir ki, ölkələrimiz arasında yüksək səviyyəli siyasi dialoq çox fəaldir və müzakirə olunan məsələlər hər iki ölkənin maraqlarına cavab verir. Dövlət başçısı onu da vurğulamışdır ki, Rumıniya və Azərbaycan uzun illər ərzində əlaqələrini strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf etdirirlər. Strateji tərəfdaşlığa dair iki sənəd imzalanmışdır. Siyasi əlaqələrimiz çox yüksək səviyyədədir və qarşılıqlı səfərlər bunu bir daha göstərir.

Prezident İlham Əliyev səfəri zamanı verdiyi bəyanatda xüsusi olaraq vurğulamışdır ki, Rumıniya və Azərbaycan uzun illər ərzində əlaqələrini strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf etdirirlər. Keçmişə nəzər salanda bir daha qeyd etmək lazımdır ki, iki ölkə arasında formalaşan dialoq səmərəli xarici siyasətin məntiqi nəticəsidir.

Dövlətimizin başçısı energetika sahəsində əməkdaşlığın aktuallığını durmadan artıdığını xüsusi vurğulayaraq bildirmişdir ki, energetika təkcə Rumıniya-Azərbaycan əlaqələrinin yox, bütövlükdə dünya gündəliyinin mərkəzində olan məsələdir. SOCAR-ın Rumıniyada fəaliyyətinin çox gözəl tarixçəsi olduğunu deyən dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, indi bizim əməkdaşlığımız yeni mərhələyə daxil olur: "Bu-

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim tarixi nailiyyətimizdir.

Qobustanda gənc partiya fəalları Heydər Əliyev Mərkəzinə ziyarət ediblər

"Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanan və İdarə Heyətinin qərarı ilə təsdiqlənən Tədbirlər Planı çərçivəsində Ulu Öndərin zəngin dövlətçilik irsinin, əbədiyaşar ideyalarının öyrənilməsi və yeni nəsə aşılınması, xalqımız və dövlətimiz qarşısında misilsiz xidmətlərinin geniş ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir.

2023-cü il fevralın 28-də YAP Qobustan rayon təşkilatı tərəfindən gənc partiya fəalları iştirakı ilə rayon Heydər Əliyev Mərkəzinə ekskursiya təşkil olunub.

Mərkəzdə gənclərə müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı, ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin həyat yolu və müstəsna fəaliyyəti haqqında geniş məlumat verilib, gənclər eksponat, fotoşəkil və kitablarla tanış olublar.

Daha sonra Heydər Əliyev Mərkəzində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətindən bəhs edən sənədli film nümayiş etdirilib.

xarəstə olarkən təbii qazın Rumıniyaya çatdırılmasına dair saziş imzalanmışdır. Beləliklə, Azərbaycan qazı Avropa məkanında yeni ünvana çatacaq və bununla paralel olaraq, Rumıniya imkanlarından istifadə edərək digər Avropa ölkələrinə Azərbaycan qazı nəql ediləcəkdir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iki il bundan əvvəl Cənub Qaz Dəhlizinin son segmenti olan TAP layihəsinin uğurla icra edildiyini bildirərək artıq Azərbaycanın Avropa İttifaqı üçün etibarlı enerji tərəfdaşına çevrildiyini vurğulamışdır.

Bütün bunlar onu deməyə əsas

verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Rumıniya Prezidenti Klaus Yohannisin Azərbaycana səfəri zamanı verdiyi bəyanat əməkdaşlığın daha da dərinləşməsinə töhfə verəcək, dövrün çağırışlarına cavab olaraq dövlətlərarası inkişafa müsbət təsirini göstərəcəkdir. Beləliklə, Rumıniya-Azərbaycan əlaqələrinin hazırkı mərhələsi deməyə əsas verir ki, əməkdaşlıq həm qaz, həm yaşıl enerji dəhlizləri, həm də nəqliyyat sahəsində gözəl nəticələrə gətirib çıxaracaq.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Fevralın 28-də Bakı Gənclər Mərkəzində Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sabunçu rayon təşkilatının yaradılmasının 30 illiyi qeyd edildi. Tədbir iştirakçıları əvvəlcə ulu öndər Heydər Əliyevin Mərkəzin qarşısında abidəsini ziyarət edərək, önünə qızıl gül dəstələri düzdülər.

Bakı Gənclər Mərkəzinin akt zalında davam edən tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirildi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mübarizədə canlarını qurban vermiş Vətən oğullarının, eləcə də qardaş Türkiyədə təbii fəlakət nəticəsində həlak olanların əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Sabunçu rayon təşkilatının sədri Araz Xudadanov iştirakçıları bu əlamətdar gün münasibətilə təbrik etdi. Bildirdi ki, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin yaradıcısı olduğu, bu gün möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin uğurla rəhbərlik etdiyi Yeni Azərbaycan Partiyası ötən 30 ildə çətin və şərəfli yol keçib. Bu gün YAP ənənələri olan partiya, həmçinin nəinki ölkəmizin, bütövlükdə Cənubi Qafqaz regionunun aparıcı siyasi təşkilatı kimi tanınır və nüfuz qazanıb. YAP zamanın tələbi, xalqın istəyi ilə yaradılan partiyadır. Partiyanın cəmiyyətin avanqard qüvvəsinə çevrilməsini şərtləndirən əsas amil də məhz xalqın partiyası, ən əsası dahi şəxsiyyətin adı ilə bağlı olmasıdır. Ümummilli Liderin dünyanın, bu günün və gələcəyin partiyası kimi dəyərləndirdiyi Yeni Azərbaycan Partiyası ötən 30 ildə Azərbaycanı inkişaf etdirmək qüdrətinə malik partiya olduğunu təsdiqlədi. Araz Xudadanov qeyd etdi ki, YAP Sabunçu rayon təşkilatı partiyanın ilk yaradılan təşkilatları sırasındadır. Bu gün rayon təşkilatı 99 ərazi partiya təşkilatında 11 mində artıq üzvü birleşdirir.

YAP Sabunçu rayon təşkilatının sədri böyük inkişaf yolu keçən Yeni Azərbaycan Partiyasının sözlə əməl birliyinin sıralarının kəmiyyət və keyfiyyət baxımından zənginləşməsinə mühüm rol oynadığını da diqqətə çatdırdı. Bildirdi ki, partiyanın ilk Proqramında əksini tapan hədəflərə yüksək səviyyədə nail olması bu siyasi qüvvənin 2021-ci il martın 5-də VII qurultayının keçirilməsini bir zərurətə çevirdi. Bir mühüm məqamı xüsusi qeyd etməliyə ki, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın 2017-ci ildə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, 2021-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının VII qurultayında partiya Sədri'nin Birinci müavini təyin edilməsi həm ölkənin, həm də YAP-ın həyatında mühüm tarixi hadisə oldu. Xalqımız əmindir ki, dövlət başçısı İlham Əliyevin və Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın birgə səyləri nəticəsində Azərbaycan, Yeni Azərbaycan

Partiyası bundan sonra da möhtəşəm uğurlara imza atacaq.

Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev ölkəmizin, Yeni Azərbaycan Partiyasının keçdiyi inkişaf yolundan geniş bəhs etdi. Vurğuladı ki, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətinin birinci dövründə yaratdığı möhkəm təməl bugünkü Azərbaycanın dayanıqlı inkişafında öz sözünü deyir. Ulu Öndər Azərbaycanı canından

artıq sevməsi ilə fəxr etməklə yanaşı, daim onun çiçəklənməsinə, qüdrətlənməsinə səy göstərib. Onun yaradıcısı olduğu Yeni Azərbaycan Partiyasının da əsas prinsipi dövlətə, xalqa xidmətdir. 30 ilin uğurları həm Azərbaycanın möhkəm təməl üzərində inamla irəlilədiyini, həm də Yeni Azərbaycan Partiyasının zəngin bir yol keçdiyini nümayiş etdirir. Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanın müstəqilliyinin daimiliyini təmin etdi, Ulu Öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev ərazi bütövlüyümüzü bərpa etməklə Azərbaycanı dünyaya qalib ölkə kimi təqdim etdi. Bu gün nəinki paytaxt Bakı və Bakıtrafi qəsəbələr, eyni zamanda, bütün regionlarımız, işğaldan azad edilmiş ərazilərimiz əsl quruculuq meydanına çevrilib. Bütün bunları Heydər Əliyev siyasətinin təntənəsidir.

Tədbirdə çıxış edən Yeni Azərbaycan Partiyası Təftiş Komissiyasının üzvü, Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri Sadiq Qurbanov ulu öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasının inkişaf etdirilməsi və təbliği istiqamətində atdığı

addımlardan bəhs etdi. Bildirdi ki, dövlətə, xalqa bağlılıq, Vətən sevgisi dahi şəxsiyyətin bütün təşəbbüslərinin, qərarlarının mahiyyətində dayanıb. Bu gün harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı Ümummilli Liderin "Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!" tezisini həyatı əməlinə çevirib, müasir müstəqil, qalib Azərbaycanın daha da qüdrətlənməsinə öz töhfələrini verməyə səy göstərir.

Sadiq Qurbanov Yeni Azərbaycan Partiyasının xalqın istəyi, zamanın tələbi ilə yaradıldığını önə çəkərək diqqəti xalqın böyük əksəriyyətinin istəyini özündə əks etdirən 91 nəfər ziyalının ulu öndər Heydər Əliyevə müraciətinə və dahi şəxsiyyətin bu müraciətə cavabına yönəltdi. Ulu Öndər həmin cavabı ilə yenə də xalqının yanında olduğunu, belə bir partiya yaradılsa onun gələcəyinə böyük inam bəslədiyini bildirdi. Məhz bu inamın davamı olaraq Prezident İlham Əliyev partiyanın VII qurultayında belə bir əminliyi ifadə etdi ki, YAP bundan sonra da ölkəmizdə gedən bütün proseslərin mərkəzində olacaq.

Yeni Azərbaycan Partiyası idarə

Dünənin, bu günün və gələcəyin partiyası!

YAP Sabunçu rayon təşkilatı 30 illik yubileyini qeyd edib

Heyətinin üzvü, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin rektoru Ədalət Muradov bildirdi ki, YAP tarixin sınaqlarından şərəflə çıxan, qələbələr partiyası kimi nüfuz qazanan partiyadır. Çünki bu partiyanın yaradıcısı zəngin idarəçilik təcrübəsinə malik olan ulu öndər Heydər Əliyevdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın təkidli tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışı ilə Azərbaycanın, Yeni Azərbaycan Partiyasının həyatında yeni mərhələ başladı. Bu gün həmin mərhələnin uğurları fonunda Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsindən, Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 illik yubileyinin zəfər ruhunda, yeni reallıqlara söykənərək qeyd edilməsindən bəhs edirik. Çünki dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev 2003-cü ildə xalqa tarixi müraciəti ilə bugünkü inkişafın əsasını yaratdı. Ulu Öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev son 20 ilə yaxın müddət ərzində Azərbaycana ən yüksək zirvələri fəth etdirir.

YAP İdarə Heyətinin üzvü, Milli Məclisin deputatı Pərvin Kərimzadə Yeni Azərbaycan Partiyasının dünənin, bu günün və gələcəyin partiyası olduğunu əsaslı şəkildə diqqətə çatdırdı. Bildirib ki, partiya zamanın tələbi ilə yaradıldı və özünə olan etimadı yüksək səviyyədə doğrultdu. Bu gün partiyanın sıralarında birleşən üzvlərin böyük əksəriyyəti gənclərdir. Gənclərimiz partiyada öz potensial imkanlarını ortaya qoymaq üçün geniş meydan görürlər. Ulu öndər Heydər Əliyev daim bu çağırışı edirdi ki, gələcəyimiz gənclərə bu gün nəyi və necə öyrətməyimizdən asılıdır. Dahi şəxsiyyətin bu tezi

bütün dövrlər üçün öz aktuallığını qoruyur. Bu gün tarixi Zəfərimizin qəhrəmanlarından bəhs edərkən gənclərimizin Vətən, torpaq sevgisini böyük qürurla qeyd edirik.

YAP Mərkəzi Aparatının təşkilat şöbəsi müdirinin müavini Rafael Gülməmmədov partiyanın keçdiyi inkişaf yolundan geniş bəhs etdi. Bildirdi ki, ulu öndər Heydər Əliyev daim bu çağırışı diqqətə çatdırırdı ki, Yeni Azərbaycan Partiyasına xidmət etmək millətə, xalqa, müstəqil Azərbaycan dövlətinə xidmət etmək deməkdir. Bu gün partiyanın sıralarında birleşən 800 minə yaxın üzvün hər biri ulu öndər Heydər Əliyevin ideyalarının, Onun layiqli davamçısı partiyanın Sədri İlham Əliyevin uğurlu siyasətinin təbliğatçısı olmaqdan qürur duyur. Yeni Azərbaycan Partiyası ümumxalq partiyasıdır. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin dünənin, bu günün və gələcəyin partiyası kimi dəyərləndirdiyi Yeni Azərbaycan Partiyası ölkəmizin dayanıqlı inkişafına öz töhfələri ilə diqqətdir. İki ildən artıqdır ki, bütün tarixi günləri, əlamətdar hadisələri Zəfər ruhunda qeyd edirik. Bu əlamətdar gündə Azərbaycanın, Yeni Azərbaycan Partiyasının keçdiyi inkişaf yolundan bəhs etmək hər birimiz üçün sevinclidir.

Tədbirin sonunda YAP Sabunçu rayon təşkilatının yaradılmasının 30 illiyi münasibətilə bir qrup təşkilat üzvünə Fəxri fərmanlar, partiya sıralarına yeni daxil olanlara isə üzvlük vəsiqəsi təqdim edildi. Sonda Yeni Azərbaycan Partiyasının 30 ildə keçdiyi şərəfli yolu özündə əks etdirən sənədli film nümayiş olundu.

Valideyn-müəllim əməkdaşlığı necə olmalıdır?

“**G**ünümüzdə geniş yayılan, daima ətrafında müzakirələr gedən mövzulardan biri də abituriyentlərin, tələbələrin ümumən imtahan verən şəxslərin imtahan prosesində həyəcan yaşaması və imtahana psixoloji hazırlığı məsələsidir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Amerika Beynəlxalq Nevroreqlasiya və Tədqiqatlar Dərnəyinin rəsmi Azərbaycan təmsilçisi, Psixologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmi işçisi, uzman-klinik psixoloq Narınc Rüstəmov deyib. Onun sözlərinə görə, uşaqların imtahan həyəcanı yaşaması, imtahandan öncə və imtahan prosesində gərginlik, narahatlıq keçirmələri mütəmadi olaraq psixoloqlara sual ünvanlanan və hər zaman aktual olan mövzular sırasındadır: “Validəylər, müəllimlər bu məsələdə həssas olur və narahatlıqlarını ifadə edirlər, bəzən isə uşaqlardan daha çox stress keçirirlər. Məsələn bildirirlər ki, “övladımda həyəcan var, imtahan zamanı bu özünü açıq şəkildə göstərir və nəticələrinə də təsir edir. Belə ki, yüksək nəticə əldə edəcək potensiala sahibdir, lakin bir çox hallarda nəticəsi aşağı olur.” Necə edək ki, onun psixologiyasına mənfi təsir etmədən bu problemləri düzəltməkdə ona kömək edək? “Övladımın imtahan nəticəsi istədiyi kimi olmadı və bundan sonra onda depressiv əlamətlər müşahidə edirik. Bu məni çox narahat edir. Bu problemin düzgün çıxış yolu nədir?”

İlk olaraq vurğulamaq istərdim ki, biz bir çox hallarda müşahidə edirik ki, imtahan verənlərin, xüsusilə abituriyentlərin real biliyi, potensialı ilə ortaya qoyduğu nəticə eyni olmaya bilər. Bu fərqi də analiz etdikdə, burada psixoloji faktorların nə qədər önəmli yerə sahib olduğunun şahidi oluruq. Burada ən böyük təsirlərdən biri, sözsüz ki, imtahan stresi, narahatlığı və həyəcanıdır. İmtahan verənlər, xüsusilə imtahan prosesindən bir neçə saat əvvəl ancaq bu barədə düşünür, “Görəsən yazsa biləcəmmi? Validəylərimin ümidini doğrulda biləcəmmi? Əziyyətimin bəhrəsini görə biləcəmmi?” və s. bu kimi fikirlər onları narahat edir və stres, həyəcan-təşviş yara-
dır. Həyəcan da sinir sisteminə təsir edir ki, bu getdikcə dərinləşir və baş ağrısı, ürək bulanması, əl və ayaqların tərləməsi, ürək döyüntülərinin artması və s. hallar fonunda özünü bürüzə verə bilər. Beləliklə, imtahan verən şəxsə diqqət yayınmaları, diqqətini toplaya bilməmək kimi problemlər də yaranmağa başlayır. Bu proseslər də öz növbəsində həyəcan-təşvişin ən pik həddi hesab olunur. Həmçinin bütün bunlar onun nəticələrinə də təsirli ötürülmür və sonda istənilən, hədəf kimi qoyulan nəticənin alınmamasına səbəb olur. Təbii ki, bu da abituriyentin, tələbənin, ümumən imtahan verən şəxsin psixoloji vəziyyətinə mənfi təsir edir, motivasiyasını aşağı salır. Bu kimi halları aradan qaldırmaq üçün nəyə diqqət edilməlidir? Qeyd etmək istəyirəm ki, həyəcan-təşvişi yaşayan

iki tip uşaqlar vardır:

- 1) İmtahana qədər həyəcan keçirən uşaqlar.
- 2) İmtahan prosesində həyəcan keçirən uşaqlar.

Birinci tip uşaqlar imtahana qədər həyəcan keçirsə də, imtahan prosesində bu həyəcan azalmağa başlayır və onlar istədikləri nəticəni əldə edə bilirlər. İkinci tip uşaqlarda isə, nəinki imtahana hazırlıq dönməndə, həm də, imtahan prosesində və imtahana bitirib nəticələr elan olunana qədər bu hal yaşanır, bu təbii hal hesab edilmir. Əslində bunu bildirmək də, yerinə düşər ki, imtahana hazırlaşarkən və ya imtahandan əvvəl həyəcanlı olmaq müəyyən dərəcədə normal qəbul edilir. Ancaq bu hal, əvvəldə vurğuladığım simptomlarla müşayiət olunursa, mənfi nəticələr verirsə, belə hal psixoloji nöqtəyindən nəzərdən qiymətləndirilməli və mütləq bir psixoloq dəstəyi alınmalıdır. Peşəkar psixoloqun dəstəyi ilə, belə problemlər korreksiya edilə və zamanla aradan qaldırıla bilər. Bunun üçün, psixoloq ilk öncə pasientlə doğru nəfəs gimnastikaları üzərində işləməli və həmin situasiyada hansı nəfəs texnikasını etməsi lazım olduğunu ona öyrətməlidir. Belə ki, bu nəfəs gimnastikaları həmin an həyəcanı, qan dövranını nəzarətdə saxlayaraq beyinin oksigen ilə təminləməsinə, imtahan verənin və ya abituriyentin sakitləşməsinə, rahat şəkildə konsentrasiya ola bilməsinə kömək edir. Əlavə olaraq onu da deyə bilərəm ki, nəfəs texnikaları, gimnastikaları standart və qəlibləşmiş formada deyil, müxtəlif olur. Belə ki, bu insanların yaşadığı stress və həyəcanın ağırlıq dərəcəsinə görə fərqlənir.

Hər zaman çox çalışan, oxuyan, kiçik detallara belə nəzər yetirən uşaqlarda həyəcan-təşviş pozuntusu daha çox müşahidə edilir. Belə uşaqlar həmişə hər şeyin ən yaxşısına nail olmaq istəyir və mükəmməliyyətçi olurlar. Ona görə də, işlər tərs getdikdə, istədikləri nəticəni əldə edə bilmədikdə panikaya düşür və stress yaşayırlar. Belə uşaqlar adətən, imtahan zamanı asan suallardan yox, daha çətin suallardan başlayırlar. Bu da nəticədə onların o suallarda ilişib qalmasına, vaxt itkisinə gətirib çıxarır ki, asan sualları yazmağa vaxtları qalmır. Ona görə də uşaqların imhana başlarından başlaması daha doğru addımdır. Bu zaman onlar sualları tapdıqca, həm imtahan həyəcanı azalacaq, həm də, öz güvənləri yüksələcək. Əksinə qorxduğu, çətinlik çəkdiyi fənni sona saxlaması daha uyğun və tövsiyə olunanadır.

Təəssüflə vurğulayacağım bir məqam da var ki, bəzən valideynlər övladlarının akademik biliklərə tam yiyələnməklə imtahan prosesinə hazır olduqlarını vurğulayırlar. Ancaq, həm valideynlər, bəzi hallarda həm də müəllimlər psixoloji nüansı gözədən qaçırlar. Bəli, doğrudur akademik biliklər önəmlidir, ancaq şagird, abituri-

yent üçün akademik biliklərlə paralel olaraq psixoloji hazırlıq, onun psixosferası da önəmli hissəni təşkil edir. İmtahan həyəcanı, ümumiyyətlə həyəcan-təşviş pozuntusu olan, motivasiyadan tez düşən, depressiyaya meyilli olan abituriyentlərin, imtahan verəcək şəxslərin psixoloq konsultasiyasından keçməsi, psixoloji dəstək alması tövsiyə olunur. Belə ki, bu onların imtahan nəticələrinə və ümumilikdə həyatlarına, insanlarla münasibətlərinə müsbət təsir edəcəkdir.

Diqqətə yayınması və təşvişi olan uşaqların imtahana qarşıdığı hisslərdən biri də, suallarda “doğru deyil” “yanlış deyil” və ya “yalnızdır” tipli suallardır. Bu tip sualları qarşıdımamaq üçün ən sadə yollarından biri həmin hissənin qələmlə ya altından qalın bir xətt çəkmək, ya da dairəyə almaqdır. Belə olduqda bu hissə onların diqqətlərindən qaçmayacaq və fokuslana biləcəklər. Cavab variantlarını oxuduqda isə səhviyyəyə əmin olduqlarının üzərindən xətt çəkə bilirlər. Bu hissələrin onlarda verdiyi kimi formalaşması uşaqlara müsbət təsir edəcəkdir.

İmtahan prosesində uşaqların saatdan istifadə etməsi də vacib nüanslardan birini təşkil edir. Bilirlik ki, imtahan zamanı vaxtını düzgün bölə bilməyən və bu səbəbdən də sualların hamısına nəzər yetirə bilməyən uşaqlar da var. Saatdan istifadə etmək onlarda vaxt bölgüsünü düzgün qurmağa kömək edəcəkdir. Vaxt bölgüsünü əvvəlcədən müəllim ilə də məsləhətləşə və bu şəkildə hərəkət edə bilirlər. Hətta yaxşı olar ki, belə uşaqlar imtahandan bir neçə gün əvvəl müəllimlə və ya evdə valideynlərin nəzarəti altında bu prosesi təcrübədən keçirsinlər. İmtahan prosesindən 1-2 gün əvvəl qədər uşaqların sevdiyi musiqini dinləməsi, ailəsi ilə daha sıx vaxt keçirməsi, pozitiv insanlarla ünsiyyətə olmasa, ailəlikcə onun sevdiyi məkana getmələri və s. faktorlar da onun motivasiyasına, öz güvəninə müsbət təsir edəcək nüanslardır. Ümumiyyətlə imtahan gününə 1-2 gün qalmış abituriyentin, tələbələrin dərs oxuması, saatlarla test etməsi tövsiyə olunmur. Bu onlarda zehni yorğunluğun yaranmasına, suallarda səhvliliklər etdikdə motivasiyadan düşmələrinə və stress, həyəcanın daha da çoxalmasına səbəb ola bilər. Eyni zamanda abituriyentlər yuxu saatlarına da diqqət etməli və vaxtında yatmalıdırlar. Düzgün yuxu rejimi gün ərzindəki yorğunluğu, həmçinin zehni yorğunluğu aradan qaldıran, beyinin yenidən “enerji yığılmasına” kömək edən əsas faktorlardan biridir.

Son olaraq bunu qeyd etmək istərdim ki, imtahan sonrası yüksək nəticə əldə edə bilməyən, valideynlərinin gözləntilərini qarşılaya bilməyən uşaqlarda depressiv vəziyyətlər yaranır. Bütün bunların üzərinə valideyn təzyiqi, “başqaları nə deyər?” fikri də əlavə olunduqda heç kimə sirr deyil ki, çox təəssüflər olsun ki, xoşagəlməz hallar baş verir və intihar xəbərləri eşidirik. Belə hallar son dövrlər cəmiyyətdə, xüsusilə abituriyentlərdə təsadüf olunur. Bu da öz növbəsində çox acınacaqlı haldır, hətta bir ailənin faciəsidir. Bu zaman valideynlər uşağın psixoloji vəziyyətini nəzərə alıb, aqressiyalarını bir kənara qoyub səbirli davranmalı və bu çətin dövrdə övladına dəstək olmalı, onun həyatı, gələcəyi ilə bağlı gözəl şeylərdən bəhs etməlidirlər. Doğrudur, burada valideynlərin niyyəti səfirdir, ancaq yanaşma üsulları düzgün deyil. Vurğulamaq istərdim ki, valideyn övladını nə qədər öz güvənlə böyüdəcəksə, yanında olub dəstək olacaqsə uşaq da ruh yüksəkliyi yaşayacaq bu da təbii ki, bilavasitə onun nəticələrinə yaxşı mənada təsir edəcəkdir”.

Səbinə Hüseynli

MƏTLƏB

Metlebsalahov@mail.ru

Putin açıq müharibə üçün düyməni basır!

Məsələ o həddə yaxınlaşır ki, bu vaxta kimi Ukraynanın arxasında gizlənib milyard dollarlarla pul, silah və sursatla Kiyevə dəstək olan, aktyor Zelenskini şir kimi ürəkli olmağa səsləyən avropalı siyasətçilər, deyəsən, bu fevralda Vladimir Putinin sərt yumruğunu “dadacaqlar”. Məsələ artıq siçan-pişik oyunu oynamaqdan çıxıb. Bu vaxta qədər Moskva paslanmış tankları və Ukraynada yeməyə toyuq qanadı axtaran əsgərləri ilə yalançı görüntü yaradırdısa, artıq məsələ açıq müharibə formatına keçir. Onsuz da Afrika cəngəlliyindəki bəşavada da aydındır ki, qədim slavyan torpaqlarında Moskvaya qarşı ukraynalı xaxollar yox, NATO və ABŞ başbirlənləri vuruşurlar.

Qoca Bayden düz 20 il əvvəl beyninə yerləşdirib ki, qərblə Rusiyanın siyasi sərhədləri artıq Ukraynadan çəpərlənsin. Şərqi Avropa ölkələri, keçmiş sovet dövlətləri olan baltikyanı respublikalar NATO çetiri altına girəndən sonra qərb strateqləri artıq Moskvanı evin içinə qısnamağı düşündülər və Gürcüstandakı uğursuz layihədən sonra gücü Ukraynaya verdilər. Sözsüz ki, qərbdəkilərin, lap elə qoca Co Baydenin evin düz içinə kimi gəlib soxulmalarına görə elə Kreml sahibləri də az günahkar deyillər. Hakimiyyətdə olduğu vaxtlarının çoxunu içki ilə əylənməkdə keçirən Boris Yeltsin bir də ayıldı ki, Rusiyanın özü daxildən param-parça olur. Onun “Vodka” iç-içə MDB ölkələrində baş verən prosesləri nəzarətə almaq şansı belə qalmamışdı.

Fakt odur ki, Vladimir Putin rus dövlətinin başına gətirilməsəydi, Rusiyanın daxildən parçalanması qarşısını almaz olacaqdı. Düzdür qərb Rusiyanın bu şəkildə parçalanmasını arzulamazdı. Çünki hazırkı Rusiya Federasiyasının tərkibindəki əksər respublika və vilayətlər müsəlman və türkdillidir. Keçmiş sovet xəritəsində, Rusiyanın içindən türk və müsəlman toplumlarının azadlığı Rusiyadan əvvəl qərbdəkilərin özlərinin qəti arzulamadıqları versiyadır. Burası belədir.

Amma sözü ona gətirirəm ki, B.Yeltsinin hakimiyyəti zamanında Moskva bir çox MDB ölkələri ilə “lazımı qədər məşğul” ola bilmədi və indi “evin içində” qərbdəkilərə qarşı vuruşmaqla bunun acı nəticələrinə qatlanmaqdadır. Məsələ məlumdur. Qoca Co Bayden uzun illərdə özündən razı V.Putini cəzalandırmaq istəyirdi və 2003-cü ildən siyasi laboratoriya kimi istifadə etdiyi Ukraynanı-qədim slavyan torpaqlarını bu gün qanlı döyüş meydanına çevirib. Əsl qanlı laboratoriya. Minlərlə insanın ölümü, şərq Avropa boyu yurdsuz-yuvasız qaçqın ordusuna çevrilən ukraynalılar...

Yuxarıda da dediyimiz kimi, hər kəs bilir ki, Ukrayna Rusiyaya qarşı vuruşmaq bir yana, Kremlə qarşı təpki yaratmaq gücündə belə deyil. Məlumdur ki, bu gün qədim slavyan torpaqlarında Rusiya əleyhinə bu qanlı müharibə oyununda minlərlə “kənüllü” NATO əsgərləri, milyonlarla dollarlıq silah-sursat rol oynayır. Amma nədənsə qərbdəkilər V.Putinlə açıq müharibəyə cəsarət etmirlər. Burada iki səbəb var. Birinci səbəb odur ki, Ukrayna hərbi formasında gizlənən qərb qüvvələrinə hazırkı situasiya çox sərf edir. Onlar indi rusların qarşısına ukraynalı kimi çıxır. Ruslar da slavyanlara qarşı döyüşmək istəmir və V.Putinin elan etdiyi səfərbərlikdən canlarını qurtarmaq üçün ölkədən kütləvi şəkildə qaçır gedirlər. Bu hal, xüsusilə qərbdəkilərin ən çox sevdiyi situasiyadır. “Slavyanı slavyana qırdırmaq” təsəvvürü yaratmaq həm də Rusiya daxilində V.Putinin sərt hökmranlığına baxmayaraq, hazırkı Kreml rəhbərinə qarşı etimadsızlığı sürətlə dərinləşdirir.

İkinci məqam odur ki, qərbdəkilər Rusiya ilə açıq müharibəyə girməyə ona görə qorxurlar ki, ruslar tarixən “yatmış ayı” ayaması ilə məşhurdurlar. Onu oyandırmaq, rusların qarşısına NATO qüvvəsi kimi çıxmaq o deməkdir ki, hər bir rus artıq qarşısında slavyan qardaşını deyil, amerikalı düşməni əsgərini görəcek və bundan sonra rus əsgərinin çəkmələri üzv Avropaya addımlayacaq. Elə qərbin də qorxduğu bu deyilmə?

Və... və hazırda V.Putin ikinci variantı reallaşdırmaq üçün gün sayır. Çünki qərb artıq ona başqa seçim yeri qoymayıb. Ya qanlı gizlənpaç formasında davam edən lokal müharibədə Rusiyanı batıraraq intihar etməlidir, ya da bu müharibənin əsl hədəfinin Ukrayna məsələsi deyil, Rusiyanı öz evində diz çökdürmək planı olduğunu elan edib, Rusiyanın görməli olduğu işi görməlidir. Ukrayna ərazisindəki bu müharibə Moskvanın diktəsi ilə bitəcək, burası tam aydındır. Amma necə, son nəticə necə olacaq? - bunu da V.Putin hamıdan yaxşı bilir...

Həyat çox qəribədir, deyilmi? Biz dünyaya gəlirik, alnımıza bir tale yazılır. Lakin o tale-dən xəbərsiz bir ömür yaşayırıq. Bir an sonra nə olacağını əsla bilməyə-cəyimiz alın yazısı ilə bir ömür...

İllər ötür... Yaxınlarımızdan avtomobil qəzasında dünyasını dəyişən olur, hər hansı bir xəstəliyin qurbanı olan olur. Ağacdən yıxılan, damdan düşən, gecə yatıb səhər oyanmayanlar olur. Onlar dünyalarını dəyişirlər, biz isə arxalarınca sadəcə bunu deyirik: alın yazısı belə imiş...

Bəli, biz alın yazılarımızdan xəbərsiz bir ömür yaşayırıq. Xəbərimiz olmur ki, hansı müharibələr, soyqırımlar, faciələr, fəlakətlər, daşqınlar, zəlzələlər bir gün gəlib kütləvi qırğınımıza da səbəb ola bilər. Minlərlə insan bir anın içində dünyasını dəyişə bilər. Qardaş Türkiyədə olduğu kimi. Kim düşündü ki, 2023-cü il Türkiyənin 11 şəhəri üçün böyük bir fəlakətlə gələcək. Yanvar ötcək, fevralın 6-da kiçik çillədə insanlar böyük bir çilə ilə üzleşəcəkdir. Kim deyə bilərdi? Artıq 22 gün 44 mindən artıq itki ilə tarixin səhifələrinə yazılmaqdadır. 44 mindən artıq insan... Bir gecənin və ondan sonrakı 22 günün 44 mindən artıq itkisi...

Minlərlə insan, eyni alın yazısı...

Həmişə düşünrük ki, insanlar bir-birinə bənzəmədiyi kimi, onların alın yazısı da bir-birinə bənzəmir. Əslində, Yaradan hər kəsi fərqli görünüşdə və fərqli taledə yaradır. Lakin sən demə minlərlə insanın həyatda son günü nə qədər bir-birinə oxşar yazılıbmış... Türkiyənin Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Qaziantep, Osmaniye, Adana, Şanlıurfa, Malatya, Diyarbakir, Kilis, Elazığ şəhərlərində fevral ayının 6-da gecə saatlarında bir-birinin ardınca iki böyük zəlzələnin qurbanı olan minlərlə insanın oxşar sonu kimi...

Bu minlərin içərisində yaşlılar da vardı, cavanlar da, gənclər də, uşaqlar da. Hələ dünyanın eybəcərliklərindən xəbərsiz körpələr də vardı, hələ dünyaya gəlməsinə bir neçə ay qalan, ana bətnində dağıntılar altında qalan körpələr də vardı. Onlar müxtəlif talelərin insanları idilər. Lakin sonları eyni yazılıbmışdı. Onlar bir gecənin qurbanı olmalı idilər. Bu zəlzələ onların sonu olmalı idi. Dağıntılar altında qalıb günlərlə mücadilə edib həyatlarını itirməli idilər. Bax, onların alın yazısının oxşar tərəfləri bunlar idi.

Necə ki, zəlzələ dağıntıları altından çıxarılan insanların alın yazısının bir günlük oxşarlığı vardı, eləcə də çıxarıla bilməyənlərin. Çıxarılanlar, həyatı xilas edilənlər arasında da uşaqlar, gənclər, yaşlılar vardı. O gecə onların taleyində oxşar anları ortaya çıxarıcaqdı. Onlar zəlzələnin dalğaları ilə dağıntılar altında qalacaq və xilas ediləcəkdilər. Həyatlarına qaldıqları yerdən davam edəcəkdilər.

Lakin həyatını itirən 44 mindən artıq insan o gecə minlərlə zəlzələyə məruz qalanlar kimi, dağıntılar altında qalsalar da, onlar kimi yenidən həyata qayıtmayacaqdı. Çünki onların alın yazısında 2023-cü ilin fevral ayının 6-sı həyatlarının son günü idi. 7.7 və 7.6 ballıq dağıdıcı zəlzələlər onları illərlə dişlədirməqləri ilə qurub-yaratdıqları evlərinin dağıntıları altına göməcəkdilər.

Minlərlə həyat bir gecədə nöqtələncəkədi. Minlərlə həyat bir də həyata qayıtmayacaqdı. Minlərlə oxşar sonluq dağıntılar altında eyni qədəri paylaşacaqdı. Onlar üçün artıq həyat artıq dünəndə qalmışdı. Son dəfə işə getmək, son dəfə məktəbə, dükana-bazara getmək... Son dəfə sevdiyi insanı görmək, onunla son dəfə danışmaq. Son dəfə şəhəri gezmək, dostlarla görüşmək... Son dəfə oynamaq, uşaqlarla vaxt keçirmək. 44 mindən artıq insanın həyatı bir gün əvvəldə qalmışdı. Onlar fevralın 6-sı üçün bu həyatda deyildilər. Dünən toyu olan da, dünən yeni yaşına girən də, dünən ilk dəfə işə başlayan, dünən ilk maaşını alan da, dünən ilk

22 günə 44 min itki ilə...

dəfə sevən, ilk dəfə sevilən o minlərin içərisində idi. Və o minlərin hər biri üçün artıq dünən vardı, bu gün yox idi.

Kiçik çillənin böyük çiləsi

Cəmi bir neçə gündən sonra kiçik çillə çıxacaq, həyatımıza boz ay daxil olacaq, bizə qarşıdakı baharın müjdəsini verəcəkdir. Hər yerin qarı əriyib gedəcək, həyatımıza çiçəklili-güllü bahar gələcəkdir. Lakin o gecəkiçik çillənin o gecəsi Türkiyənin böyük çiləsi oldu. 11 vilayət darmadağın oldu, sayı-hesabı olmayan hündürmərtəbəli bina çökdü,

torpağın altında girdi. O binalarda minlərlə evdəki minlərlə insan da binalarla birlikdə torpağın altında getdi.

Təbiət gözəlləri olan Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Qaziantep, Osmaniye, Adana, Şanlıurfa, Malatya, Diyarbakir, Kilis, Elazığ tanınmaz vəziyyətə düşdü. Sanki qara bir yel gəlib qara əlləri ilə bütün gözəllikləri məhv edib bir anın içərisində yoxa çıxırdı. Bu gözəl şəhərlərin hüsnünü yaraladı. Bu şəhərlərin insanların qəlbəinə dağ çəkdi. Ölənlər, qalanlar isə budur, günlərdə itkinlərini axtarırlar. Onların yoxluğu ilə mücadilə edirlər.

O gecə çox müdhiş bir gecə idi. Sanki o gecə öz müdhişliyini göstərmək üçün bütün

insanların yuxuda olduğu vaxtı seçmişdi. Necə ki, düşmənin arxadan vurur, o gecə də fəlakətini göstərmək üçün hamını yuxuya vermişdi. Şəhərin acımasını gözleməmişdi. Çünki qarşısına qırğınlar qoymuşdu. Axı səhər açılar-açılmaz hər kəs işinin ardınca gedəcəkdilər. İki saat geciksəydi, o müsibətdən minlərlə adam xilas ola bilərdi. Lakin gözlemədi. Qurbanlarını yuxuda ikən yaxaladı. Onların ölüm fərmanını verdi.

Qışın sazaqlı-soyuqlu bir gecəsi yataq paltarında olan minlərlə insanın qəniminə çevrildi. Bəlkə də bu minlərin əksəriyyəti soyuqdan donub öldü. Torpağın, dağıntıların altında soyuğa dözə bilmədi. Kim bilir?..

Həqiqətən böyük çilədir. İllərlə unudulmayacaq, əsrlər sonra da 2023-cü ili bizlər üçün xatırladacaq, həm də qəmli notlarla xatırladacaq bir çilədir zəlzələ çiləsi. Budur artıq 20 gündən artıqdır ki, zəlzələ baş verib. O gündən bəri dəfələrlə kiçikballı zəlzələlər də olub. Ölənlər, yaralananlar da olub. Elə dünən Malatyada baş verən 5.6 ballıq zəlzələ nəticəsində bir nəfər öldü, 300-dək insan yaralandı. Bu zəlzələ bir kabusdur. Hələ də Türkiyəmizin göylərində dolaşmaqdadır. Çıxıb getmək, inşalılar rahat buraxmaq istəmir. Bütün bunlar isə çilələri artırır. İnsanlar dünyalarını dəyişdikcə neçə-neçə yaxınlarının canı yanır. Elə bizim də...

22 gün hər an Türkiyə ilə

Fevralın 6-sı zəlzələ baş verən gündən bəri Azərbaycan Türkiyənin yanındadır. Bu, bir qonşuluq münasibəti, dostluq deyil. Bu, qardaşlığın göstəricisidir. Bu, bir ürəkdə minlərlə döyüntünün göstəricisidir.

Dövlətimizin başçısının, birinci vitse prezidentin göstərişi ilə Türkiyəyə milyonlarla manat dəyərində humanitar yardım göndərilib. Bu gün hələ də bizim xilasedicilərimiz Türkiyədə zəlzələ bölgəsində çalışmaqdadır.

Zəlzələdən sonra bütün xalq ayağa qalxdı. Hər kəs öz əzizinə yardım göstərmək istədi. Zəlzələnin ilk günləri Bakıda və Naxçıvanda Türkiyəyə yardımıla bağlı kadrları izləyərkən qürur hissi keçirdik. İki dövlətin bir milləti olan insanların can yangısı ilə əllərindən gələni zəlzələ bölgələrinə çatdırmaq cəhdi yaxınlarını orada düşüyü ağır vəziyyətdən çıxarmağa böyüklü-küçüklü yardım idi.

Bu, bizim bir millət, qardaş, dost olmağımızla yanaşı, həm də oxşar taleyimizlə bağlı idi. Çünki 1990-cı illərin əvvəllərində soydaşlarımız ermənilər tərəfindən Qarabağdan zorla çıxarılanda onlar da belə ağır vəziyyətlə üz-üzə qalmışdılar. Evlərindən heç nə götürə bilməmişdilər. Qışın soyuğunda yalnızca bir paltarla yurdlarını tərk etməli olmuşdular. Onların əksəriyyəti meşə və dağlarda donaraq ölmüşdü.

Oxşar talelər belə hadisələr zamanı birləşir. Çünki hadisələr ayrı-ayrı olsa da, yaşananlar eyni idi. Bu səbəbdən də o ağır günləri yaşayan bir xalq kimi Türkiyədə zəlzələdən əziyyət çəkənlərə yardım edən ilk Azərbaycan oldu. Yardımlarımız bu gün də davam etdirilir. Çünki türklər bizim can qardaşımızdır. Onların kədəri də, sevinci də bizimlədir.

22 günə 44 mindən artıq insan itkisi çox ağır hadisədir. Türkiyə üçün böyük itkidir. Dövlətimizin başçısı zəlzələnin ilk günündə də, sonra Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyində olarkən də, fevralın 25-də Türkiyəyə səfəri zamanı da Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu böyük itki ilə bağlı başsağlığı verib, Azərbaycan xalqının Türkiyənin kədərlərinə şərik olduğunu bildirdi.

Bəli, iki dövlət bir millətin kədəri bir-birinin kədəri, sevinci sevincidir. Ümidvarıq ki, böyük Türkiyə zəlzələnin nəticələrini qısa zamanda aradan qaldıracaq, 11 füsunkar şəhər yenə əvvəlki görkəminə qayıdacaqdır. Bu dəhşətli hadisə, əsrin fəlakəti heç vaxt unudulmayacaq. İtkilərin hər biri qəlbimizdə yaşayacaq. Ancaq nə etməli ki, həyat davam edir. Qoy həyatın davamında bu fəlakət Türkiyə üçün son olsun.

Mətanət Məmmədova

“Lavrovun Bakı səfəri çərçivəsində sıçrayışlı qərarlar qəbul edilə bilər”

"Biz özümüz üçün daha ciddi şəkildə müəyyən etməliyik ki, əslində, kim bizim dostumuz, kim düşmənimizdir"

Tanınmış rusiyalı politoloq Sergey Voronin "Moskva-Bakı" portalına müsahibəsində Ermənistan-Azərbaycan nizamlanma prosesi ətrafında baş verən son hadisələri şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Azərbaycan dəfərlə rusiyalı iş adamı Ruben Vardanyanın Qarabağda qalmasından narahatlığını bildirib. Azərbaycanın xarici işlər naziri dekabrın sonunda Moskvaya səfəri zamanı bəyan edib ki, Vardanyanın Qarabağda qalması sülh prosesinə töhfə vermir, əksinə, ona zərər verir. Bu yaxınlarda Münxendə Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında ABŞ dövlət katibi İlham Əliyevin vasitəçiliyi ilə keçirilən danışıqlardan sonra o, rəsmi Bakının Qarabağın erməni əhalisinin hüquqları ilə bağlı yalnız orada anadan olmuş və orada yaşayan ermənilərlə danışıqlar aparacağını bəyan etmişdi, göndərilmiş missionerlərlə yox. Bu günlərdə Vardanyanın "dövlət naziri postundan" istefası açıqlandı...

- Ondan başlayım ki, Vardanyanın Qarabağda görünməsi məsələsinə həddindən artıq diqqət yetirildiyini deyənlər ilk baxışdan haqlıdılar. Ancaq bu, yalnız ilk baxışdan belədir. Belə görünür ki, bu, öz maliyyə sərvətini siyasi kapitalla çevirməyə çalışan bir oligarxın növbəti uğursuzluğudur. Bu cür misalları çox bilirəm. Bəli, Ruben Vardanyan da "dövlət naziri" postunda uzun sürmədi. Lakin mən bu mövqe ilə razı deyiləm. Onun Qarabağdan çıxması Qarabağ məsələsi ətrafında vəziyyətin gələcək vektorunu müəyyən edə bilər.

Bildiyiniz kimi, onun "istefa"sının səbəbləri tənlikdən kənarda qaldı. Siyasətdə təsədüf yoxdur.

İrəvan üçün Vardanyan sövdələşmə predmeti idi. Bakı üçün isə onun "istefası" müəyyən siyasi qələbə idi, çünki Azərbaycan öz məqsədinə çatdı. Məsələ burasındadır ki, son altı ayda Ermənistan-Azərbaycan nizamlanmasını və Qarabağ ətrafında vəziyyəti rahatlıqla dondurulmuş adlandırmaq olar. Bu müddət ərzində biz real məhsuldar dinc irəliləyiş görmədik, durğunluq var idi, hətta Vardanyanın gəlişi ilə daha da gücləndi, o, Bakı üçün qıcıqlandırıcı amilə çevrildi. Bundan başqa, dekabrın əvvəlindən Rusiyanın o vaxtdan bəri həll etməyə çalışdığı Laçın dəhlizi ətrafında çətin vəziyyət yaranıb. Və inanıram

ki, Vardanyanın gedişindən sonra vəziyyət tezliklə öz həllini tapacaq.

- Ermənistanın Qarabağın qondarma statusu məsələsinə sülh müqaviləsinin bəndinə daxil etmək istədiyi tezisin perspektivləri necədir?

- Qarabağın statusu ilə bağlı perspektivlər Azərbaycan prezidenti tərəfindən mütəmadi olaraq səsləndirilir. Qarabağ Azərbaycandır. Qarabağın beynəlxalq hüquq baxımından Azərbaycan olması faktını Rusiya prezidenti də deyib. Məhz bu geosiyasi realıq vasitəsilə Qarabağ münaqişəsi, nəhayət, həll olunmalıdır. Başqa cür ola bilməz.

- Fevralın ortalarında ABŞ dövlət katibinin vasitəçiliyi ilə Münxendə Əliyevlə Paşinyan arasında danışıqlar aparıldı. İndi Dövlət Departamenti bəyan edib ki, Avropa Şurasının rəhbəri Azərbaycan və Ermənistan liderlərinə Brüsseldə yeni görüşlə bağlı təklif verib. Düzdür, Rusiya da Azərbaycan və Ermənistan tərəfləri ilə nizamlanma ilə bağlı intensiv danışıqlar aparır... Bu yaxınlarda Putinlə Əliyev, Putinlə Paşinyan arasında telefon danışıqları oldu. İndi Rusiya xarici işlər naziri Azərbaycana rəsmi səfərə gedib...

- Aydındır ki, bu və ya digər şəkildə Rusiyanın Ermənistan-Azərbaycan nizamlanması üzrə danışıqlar prosesindən sıxışdırılmasına çalışılır və bu vəziyyəti Moskva üçün qəbul edilən adlandırmaq olmaz. Erməni tərəfi bir ildən artıqdır ki, Qərbə doğru sürüklənir və son vaxtlar bu hərəkət daha da güclənib. İrəvanın qərbyönlü vektoru göz qabağındadır. Ermənistan tərəfi həmişə Qərbi nizamlanmaya cəlb etməyə çalışıb. Üstəlik, bunun üçün müəyyən resurs var idi və var: Fransada və ABŞ-da nəhəng erməni diasporu fəaliyyət göstərir. Xatırlayıq ki, Fransa prezidenti

Emmanuel Makron məhz ermənipərəst mövqedən çıxış edərək Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşması ilə bağlı danışıqlar aparmağa çalışıb.

Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin bu yaxınlarda Moskvada Azərbaycan Milli Məclisinin sədri ilə görüşdə Ermənistanın vektoru ilə bağlı çox düzgün dedi ki, bu yolla Ermənistan dövlətçiliyini itirə bilər. Əvvəllər, yaxşı, biz münasibətlərdə birtəhər aydın vurğular yerləşdirə bilmirdik, ehtiyatlı idik, baxmayaraq ki, Ermənistanın Rusiyadan uzaqlaşdığını çoxdan görmüşük. Və bu gün Moskvanın bu mövqeyinin daha yüksək səslənməyə başlaması böyük əhəmiyyət kəsb edir.

ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin vasitəçiliyi ilə Əliyevlə Paşinyan arasında Münxendə keçirilən görüşdə Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin yeni görüşünün Brüsseldə keçirilməsi təklifi irəli sürülüb. Bütün bunlar Rusiya üçün narahatedici məqamlardır.

Qərb "tərəfdaşlarının" şübhəsiz ki, Cənubi Qafqazda, hətta daha çox desək, Qarabağ zonasında heç bir əlaqəsi yoxdur. Ermənistan-Azərbaycan nizamlanması üzrə danışıqlar prosesinə region ölkələri - Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya, Türkiyə, İran daxil olmalıdır. Əsasən, başqa heç kimə dəxli yoxdur.

Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı belə görüşlər təşkil edən Qərb tərəfdaşları təsadüfən Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşmasının əsas moderatoru kimi Rusiyanın mövqeyinin zəiflədilməsi mövzusunun gündəmə gətirirlər ki, guya Rusiya sülhməramlı kontingenti heç bir rol oynaya bilməz. Rusiyada belə qüvvə yoxdur deyirlər. Əgər belədirsə, onda gələn Cənubi Qafqazda Qərb təsirimizi gücləndirək. Bu, Aİ-nin genişləndirilmiş iki illik hərbi-mülki missiyasının Ermənistana göndərilməsinə səbəb oldu. Rusiya üçün belə bir fon, əlbəttə ki, yaxşı adlandırılmalıdır.

Aydındır ki, danışıqlar prosesindəki durğunluqdan Azərbaycanın da narazılıq etmək hüququ var. İlham Əliyev Rusiya lideri Vladimir Putinlə əla şəxsi münasibəti olan, Rusiyanın Azərbaycan üçün nə olduğunu başa düşən prezidentdir. Azərbaycan lideri danışıqlar prosesində Rusiyanın mövqelərindən əl çəkməyəcək. Hər halda, Putin və Əliyev, əminəm ki, bu istiqamətdə öz addımlarını əlaqələndirirlər.

Həm Rusiya, həm də Azərbaycan regionda sabitliyin olmasında tamamilə maraqlıdır. Cənubi Qafqazda vəziyyətin sabitləşdirilmə-

sində Türkiyə də iştirak edir. Bakı ilə Ankara arasında mövcud olan əlaqələri nəzərə alsaq, bu, başadüşüldür. Ona görə də ümumilikdə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşması Bakı-İrəvan-Moskva-Ankara dördbucağında həll edilməlidir.

Əminəm ki, qapalı kanallar vasitəsilə Moskva və Bakı Qarabağ probleminin həlli üzərində işləyir. Rusiya XİN rəhbərinin Bakıya səfəri çərçivəsində isə sıçrayışlı qərarlar qəbul edilə bilər. O cümlədən, Laçın yolu ətrafında yaranmış vəziyyəti həll etmək üçün razılaşmalar ola bilər.

- Ötən gün Azərbaycan xarici işlər naziri dedi ki, Ermənistan normal danışıqlardan imtina edir, sülh müqaviləsi üzrə təkliflərin mübadiləsi üçün hər şey "onlayn formada" keçib. Məlum olduğu kimi, Ermənistan Bakının Laçın yolunda nəzarət-buraxılış məntəqəsi yaratmaq təklifindən imtina edib.

- Ermənistan-Azərbaycan probleminin bu gün həll olunmaması birbaşa Nikol Paşinyanın arxasında dayanan "kollektiv Qərb"ə lazımdır. Həmçinin səbəbi budur. Və Azərbaycanla Ermənistan arasında yeni sabitliyin pozulması yolu ilə "kollektiv Qərb" MDB məkanının dağılmasını təşkil etməyə çalışır. Cənab kuklaçılarının həmişə qarşısına qoyduğu məqsədlər bunlardır. Ermənistanın bugünkü hərəkətləri respublikanın baş nazirinin təməlinə qərb təsir zonasına daxil olmasının nəticəsidir. Əgər son vaxtlar baş verən Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin imzaladığı üçtərəfli bəyanatların icrası davamlı olaraq pozulursa, o zaman nizamlanmaya doğru hər hansı hərəkətdən danışımağa ehtiyac qalmayacaq. Nə Qərbə, nə də Paşinyana nizamlanma lazım deyil. Onların başqa vəziyyətləri var.

- Sergey Lavrovun Bakıya rəsmi səfəri Müttəfiqlərin Qarşılıqlı Fəaliyyəti haqqında Bəyannamənin imzalanmasının il-dönümünə təsadüf edir. Sizcə, bir ildən sonra vəziyyəti dəyərləndirərkən, belə bir bəyannamənin imzalanması onun zəruriliyini təsdiq edirmi?

- Sergey Lavrovun səfəri yalnız Azərbaycanla müttəfiqliyi gücləndirmək məqsədi daşıyır. Rusiya Azərbaycanla münasibətlərini daha da gücləndirməlidir. Xüsusilə, son zamanlar İrəvanın mövqeyini nəzərə alsaq, bunun üçün heç bir maneə görmürəm.

Elə bu günlərdə İrəvanda Rusiyaya qarşı növbəti mitinq keçirilib, şüarlar səsləndirilib ki, Rusiyanı Moskvaya oturtmaq lazımdır. Bunun necə başa düşmək olar, bu bizim müttəfiqimizdir?! Biz Bakıda belə anti-Rusiya mitinqləri müşahidə etmirik. Bu da çox şeydən xəbər verir. Əgər Ermənistan belə bir seçim edərsə, o zaman biz özümüz üçün daha ciddi şəkildə müəyyən etməliyik ki, əslində, kim bizim dostumuz, kim düşmənimizdir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

“Sumqayıtda bu hadisəni təşkil etmək üçün Qriqoryan seçilmişdi”

Zərarçəkən Mejlumyan istintaqda onu zorlamış Eduard Qriqoryanı göstərir.

Bu gün Sumqayıt hadisələrindən 35 il ötür. Hansı ki, 1988-ci il fevralın 27-dən 28-nə keçən gecə baş verən bu hadisənin SSRİ-nin Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi tərəfindən ermənilərlə birgə təşkil

edilərək, azərbaycanlılara qarşı yeritdiyi siyasətin göstəricisi idi. O zaman Sumqayıtda bu hadisəni təşkil etmək üçün Qriqoryan seçilmişdi". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, Bakı Dövlət Universiteti

Qafqaz Xalqları tarixi kafedrasının müəllimi Ülker Məmmədov deyir.

Onun sözlərinə görə, bu hadisənin təşkilatçılarından birinin məhz Qriqoryan olmasına baxmayaraq, hadisənin təşkilatçılarından

naq obyektinə çevirmək idi. Sumqayıt faciəsi zamanı yüzlərlə azərbaycanlı ailəsi həyatı təhlükə ilə üzləşmişdi.

Bu gün də ermənilər Sumqayıt hadisələrindən öz məqsədləri üçün istifadə etməyə çalışırlar. Onların məqsədi bu hadisələri əllərində bəyraq edərək, Azərbaycana qarşı mənfi rəy formalaşdırmaqdır. Lakin onlar bu əməllərinə nail ola bilməyəcəklər. Azərbaycan bütün dünya ictimaiyyətinə ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri vəhşilikləri bütün faktlarla sübuta yetirmiş və ermənilərin vandallığını bir daha diqqətə çatdırmışdır. Xocalı soyqırımı da ermənilərin ölkəmizə qarşı yürütdüyü mərkli siyasətin ən bariz nümunəsidir".

Səbinə Hüseynli

Ağalıya növbəti köç

İLHAM ƏLİYEV: "İstəyirəm ki, tezliklə bütün keçmiş köçkünlər qayıtsınlar dedə-baba torpaqlarına və biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, bunu tezləşdirək"

Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad olunmuş torpaqlara davamlı səfərləri və ən əsası, bu səfərlər zamanı həmin ərazilərdə aparılan quruculuq işləri çərçivəsində inşa edilən yeni strateji obyekt və müəssisələrin təməlinin dövlətimizin başçısı tərəfindən qoyulması həm siyasi, həm iqtisadi, həm mənəvi cəhətdən müstəsna əhəmiyyət kəsb etməklə yanaşı, dünyaya bir mesajdır. Belə ki, Prezident İlham Əliyev və Birinci xanım Mehriban Əliyeva ötən il mayın 26-da Füzuli, Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarına səfər zamanı dövlət başçısı Qarabağımıza "Böyük Qayıdış"ın rəmzi olan, Zəngilanın Ağalı kəndinin "Ağıllı kənd" layihəsi ilə yenidən qurulmasının başa çatması ilə əlaqədar Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində ictimaiyyətin nümayəndələri ilə görüşdə demişdir ki, **Müstəqillik Günü ərəfəsində burada olmalı idimi: "Çünki bunun böyük rəmzi mənası var, budur müstəqillik, budur azadlıq".**

"Xalqımız artıq 30 ildir ki, azad xalq kimi yaşayır və bütün əldə edilmiş nəticələr, o cümlədən şanlı Qələbəmiz bax, bunun təməlidir, bu müstəqilliyin təməlidir. Ona görə müstəqillik ən böyük dəyrimizdir, sərəvrimizdir, qoruyuruq və əbədi qoruyacağıq. Bu gün "Böyük Qayıdış" dediyimiz prosese start verildi. "Böyük Qayıdış"ın birinci kiçik addımı, bax, bu gün atılır", - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

"Biz müstəqilliyimizin möhkəmlənməsi istiqamətində çox böyük işlər görmüşük. Siyasi cəhətdən tam müstəqillik. Heç bir ölkə bizim iradəmizə təsir edə bilməz və bunu artıq hər kəs bilir ki, Azərbaycanla hesablaşmaq lazımdır. Azərbaycanın mövqeyini nəzərə almaq lazımdır. Azərbaycan özünə hörmət edən dövlətdir və hər kəsdən bu hörməti tələb edir və bunu əldə edir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti bildirib ki, bu gün iqtisadi cəhətdən müstəqil ölkələrin sayı o qədər də çox deyil: "Bunu yaxın tarix göstərir. Ancaq biz tam müstəqillik, heç kimdən asılı deyilik, öz həyatımızı özümüz qururuq və heç bir yardıma, kreditə ehtiyacımız yoxdur. Əksinə, biz özümüz indi bəzi ölkələrə kreditlər veririk. Məhz iqtisadi müstəqillik nəticəsində bu gün, bax, bu Ağalı kəndi dəyər bilərəm ki, dünyanın ən mütərəqqi kəndlərinin birinə çevrilib. Bunu biz etmişik, öz gücümüzle və azad edilmiş bütün digər torpaqlarda öz gücümüzle bərpa işlərini aparırıq və indi nəhəng layihələr icra edilir. Bu haqda Azərbaycan xalqı müntəzəm olaraq məlumatlandırılır".

AZƏRBAYCAN BÖYÜK QAYIDIŞI ÖZ DAXİLİ MALİYYƏ MƏNBƏLƏRİ HESABINA REALLAŞDIRIR

Bəli, Azərbaycan Böyük Qayıdışı öz daxili maliyyə mənbələri hesabına reallaşdırır. 2023-cü il üçün dövlət büdcə layihəsinə əsasən, Böyük Qayıdış layihəsi çərçivəsində işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidənqurulması və bərpası ilə bağlı xərclər 3 milyard manat nəzərdə tutulub. Qeyd edək ki, büdcədən 2021-ci ildə bərpa prosesinə 2.2 milyard, 2022-ci ildə 2 milyard 670 milyon manat nəzərdə tutulmuşdu. Bu isə o deməkdir ki, 3 il ərzində (2021-2023-cü illər) Qarabağ və Şərqi Zəngəzurunun bərpa və yenidənqurulmasına yalnız dövlət büdcəsindən 7 milyard 870 milyon manat vəsait ayrılır. Bu, məhz Qarabağın daha qısa müddətdə bərpasına olan xüsusi diqqətdir.

O da məlumdur ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin böyük iqtisadi potensialı var. Bu potensialın reallaşdırılması üçün işğaldan azad olunmuş ərazilərdə yeni müəssisələr tikilməli, sahibkarlıq fəaliyyətləri qurulmalıdır. Bu fəaliyyətlərin uğurla qurulması üçün investorları stimullaşdıracaq uzunmüddətli vergi və gömrük güzəştləri tətbiq olunacaq. Proqramın icrası müddətində işğaldan azad olunmuş torpaqlarda yaradılacaq yeni istehsal sahələri bu ərazilərə qayıdacaq insanların işlə təmini məsələlərini də qabaqcadan həll etməyə kömək edəcək.

Həmçinin, Dövlət Proqramının əsas hədəfləri həm infrastrukturun formalaşdırılması, yenidən qurulması, həm iqtisadiyyatın formalaşması və reintegrasiyası, sosial inkişaf, həm də ətraf mühitdə tarazlığın qorunması, "yaşıl iqtisadiyyat"ın formalaşdırılmasından ibarətdir. Qeyd edək ki, işğal müddətində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdakı infrastruktur təməlinə daha çox istifadə edilməsi nəzərdə tutulub. Buraya ətraf mühitin qorunmasına və işğal müddətində Ermənistanın törətdiyi ekoloji soyqırımdan sonra ekologiyaın yenidən formalaşması, yaşıllıqların artırılması kimi hədəflər daxildir. Bütövlükdə Proqramın əsas özəlliyi ondan ibarətdir ki, sənəddə konkret hədəflər və fəaliyyətlər müəyyən olunub. Hər fəaliyyətə məsul olan dövlət qurumu müəyyənləşdirilib. Bir sözlə, I Dövlət Proqramının imzalanması birmənalı şəkildə qayıdış prosesinin daha da sürətlənməsinə şərait yaradacaq.

QISA ZAMANDA GERÇƏKLƏŞDİRİLƏN VƏDLƏR

Dövlət başçımızın dedi ki, "Tezliklə bütün keçmiş köçkünlər qayıtsınlar dedə-baba torpaqlarına və biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, bunu tezləşdirək". Bəli, Böyük Qayıdışın ilk addımı olaraq Ağalı kənd sakinlərinin ilk qrupu 19 iyul 2022-ci ildə Şərqi Zəngəzurun Zəngilan rayonuna köçürülüb. Sentyabrın 7-də isə Ağalı kəndinə əhalinin köçürülməsinin ikinci mərhələsinə başlanılıb və Ağalı kəndinə Böyük Qayıdışa uyğun olaraq daha 25 ailə (125 nəfər) köçürüb. On iki ailədən ibarət birinci köç karvanı Abşeron rayonunun Masazır kəndindəki "Zəngilan şəhərciyi"ndən yola düşüb. Sentyabrın 9-da isə ikinci köç karvanı ilə digər 13 ailənin məcburi köçkünlük həyatı başa çatıb.

Bu gün isə, Zəngilan rayonunun Ağalı

kəndinə Böyük Qayıdışın növbəti 3-cü mərhələsi başlayıb. Bu mərhələdə növbəti 20 ailə, 94 nəfər Zəngilanın Ağalı kəndinə köçürülür. Onlardan 50 nəfərdən ibarət 10 ailə bu gün yola düşüb, 44 nəfərdən ibarət 10 ailə isə mart ayının 3-də köçürüləcək.

Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Fuad Hüseynov bildirib ki, bu gündəki Böyük Qayıdış layihəsi çərçivəsində Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə ümumilikdə 86 ailə, 420 nəfər köçürülüb. Köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərin böyük qismi əsasən daha ağır şəraitdə yaşayanlardır. Müvafiq qurumlar tərəfindən sakinlər peşə ixtisaslarına və bacarıqlarına uyğun şəkildə işlə təmin ediləcəklər. Onlar müxtəlif dövlət qurumlarında, ictimai işə obyektlərində, tikinti şirkətlərində, tikis fabrikinde və digər yerlərdə çalışacaqlar. Köçürülmüş əhali üçün bütün infrastruktur şəraiti - dövlət xidmətləri mərkəzi, məktəb, bağça, bank, poçt, ictimai işə obyektləri və sair mövcuddur.

ZƏNGİLAN ÖZÜNÜN YENİ DÖVRÜNÜ YAŞAYIR

Bəli, bu gün Zəngilan özünün yeni dövrünü yaşayır. İşğaldan azad olunduqdan sonra həyatın canlandığı Zəngilan rayonunun Ağalı kəndinə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıdışının davam etməsi prosesinə şəhidlik etməyimizin özü də ayrı bir xoşbəxtlikdir. Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Zəngilana qayıdışın ikinci mərhələsi çərçivəsində neçə-neçə ailənin məcburi köçkün həyatına son qoyulub, onlar artıq bu adla vidalaşıblar. Bütün bu uğurlar, məhz müharibədən sonra dövlətimizin dərhal düzgün istiqamət götürüb quruculuq-bərpa işlərinə start verməsi oldu. 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunan videoformatda keçirilən müşavirədə Prezident İlham Əliyev bəyan edirdi ki, ənənəvi infrastruktur layihələri demək olar ki, başa çatmaq üzrədir, ona görə əsas diqqət işğaldan azad edilmiş torpaqlara yönəldilməlidir. Bütün bunlar gerçəkləşdi və Azərbaycanın prioriteti Qarabağa qayıdışdır və Qayıdışın tam olaraq icra edilməsidir. Təbii

ki, təkcə Zəngilanın Ağalı kəndinə deyil, işğaldan azad olunmuş bütün şəhər və rayonlara Böyük Qayıdış həyata keçiriləcək. Əlbəttə, kəndlərimiz, şəhərlərimiz yenidən qurulacaq, yurd həsrəti ilə yaşayan məcburi köçkünlər doğma ellərinə dönəcəklər və o yerlərdə həyatın rəngi, ahəngi dəyişəcək. Heç şübhəsiz ki, Azərbaycan dövləti onların layiqli həyatını təmin edir və edəcək də. Böyük Qayıdışa xidmət edən layihələrin icrası olduqca sürətlə gedir və mərhələli şəkildə qayıdışın addımlarını eşidirik. 2022-ci il Azərbaycan tarixinə böyük qayıdış ili kimi düşəcək. Məlumatla görə, İkinci Ağalı kəndi ərazisində də inşa edilən "ağıllı kənd"də 200 fərdi ev, ikimərtəbəli 4 qeyri-yaşayış binası, 360 şagird üçün nəzərdə tutulan məktəb və 60 yerlik uşaq bağçasının tikintisi başa çatıb. Kənddə içməli su təminatı həll edilib, park meydanı inşa olunub, burada fəvvarələr, piyada və velosiped yolları qurulub.

BİZ GÜCLÜ OLMASAQ, İSTƏDİYİMİZ KİMİ YAŞAYA BİLMƏRİK

Dövlət başçısı Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində sakinlərlə görüşdəki çıxışında dünyada güc amilinin ön planda olması və ölkəmizin öz gücünü artırmasının zəruriliyi məsələsinə toxunaraq bildirdi ki, bu gün güc amili ön plandadır: "Mən bu haqda hələ on il bundan əvvəl demişdim. Mənim çıxışlarımların hamısı mətbuatda var. Dedim ki, beynəlxalq hüquq işləmir. Biz özümüzü aldatmamalıyıq, daha güclü olmalıyıq, güc toplamalıyıq. Lazım olarsa düşməni güc yolu ilə torpağımızdan qovmalıyıq. Bunu demişəm də, bunu etmişəm də".

Bəli, dövlət başçımızın söylədiyi kimi, biz güclü olmasaq, istədiyimiz kimi yaşaya bilmərik. Biz istəyirik ki, azad yaşayaq. Biz istəyirik ki, bundan sonra heç kim bizim işimizə qarışmasın. Buna ehtiyac yoxdur. Biz elə gözəl dövlət qurmuşuq ki, bu gün bir çoxları buna həşəd apara bilər. Heç kim gəlib bizə dərş oxumasın, məsləhət verməsin, öyrətməsin. Buna ehtiyac yoxdur.

Bəli, bu gün fəxrle deyərək deyirəm ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi və bilavasitə nəzarəti altında işğaldan azad olunmuş ərazilərdə "Böyük Qayıdış" üçün bütün zəruri tədbirlər həyata keçirilib, yaşayış evləri, sosial, yol-nəqliyyat, iqtisadi infrastruktur sürətlə bərpa edilir. Və bu gün hamı "Böyük Qayıdış" gözləyir, o günə çox az qalıb...

Bir sözlə, bütün bu deyilənlərə əsaslanaraq bir daha əminliklə söyləmək olar ki, 30 illik işğala 44 gündə son qoyan və bu gün Zəfər yürüşünü inamla davam etdirən Azərbaycan Qarabağ və Şərqi Zəngəzuru cənnətə çevirməklə, Böyük Qayıdışı ən yüksək səviyyədə təmin etməklə bir daha öz qüdrətini bütün dünyaya nümayiş etdirəcək və insanlarımız yurd həsrətinə son qoyaraq öz doğma torpaqlarında firavan yaşayacaqlar.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elminin Kamran Əliyev zirvəsi

Hər bir insan müdriklik qabiliyyətinə malikdir. Ancaq bu yüksək şüur səviyyəsinə çatmaq üçün müəyyən zaman və enerji sərf etmək gərəkdir. Əgər səy göstərməsə insanın içində olan o işıq sönrər. Müdriklik insanı daim axtarışda olmağa, məsuliyyətli və məhsuldar olmağa təşviq edir. Toplumlar üçün müdrikliyin əhəmiyyəti böyükdür. Bir toplumda müdrik insanların sayının artması, o toplumun hər sahədə inkişafını təmin edir.

Peyğəmbərimizin də kəlamlarında elmə və alimlərə yüksək dəyər verilmişdir:

"Alimlər peyğəmbərlərin varisləridir"

"Qiyamət günü alimlərin mürəkkəbi şəhidlərin qanı ilə ölçülür."

"Elm öyrənmək hər bir müsəlmana vacibdir"

"Elm öyrənmək məqsədilə səfərə çıxan şəxsləri Allah-taala cənnətin yollarından birinə hidayət edir."

"Alimin dünyadan köçməsi İslam dinində elə bir boşluq yaradır ki, gecə və gündüzün bir-birinin yerini dəyişməsi bu boşluğu doldurmur"

Dəyərli insan, əsl alim, ziyalı, AMEA-nın müxbir üzvü Kamran İmran oğlu Əliyev Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elminin inkişafında müstəsna xidmətləri olan şəxsdir. Kamran müəllim sözün əsl mənasında müdrik insan idi. Elm aləmində Kamran Əliyev imzası xüsusilə seçilirdi. O böyük alim olmaqla bərabər yüksək insani keyfiyyətlərə malik bir şəxs idi. Atamın tələbə yoldaşı olduğu üçün mən onu uşaqlıqdan tanıyırdım. AMEA Folklor İnstitutunda mənim işlədiyim "Folklor və yazılı ədəbiyyat" şöbəsinin müdiri idi. İşində ciddi və tələbkər olan Kamran müəllim həmişə şöbə əməkdaşlarına diqqət və qayğıyla yanaşır, öz dəyərli məsləhətləri ilə həmişə düzgün yol göstərirdi. Kamran müəllimin ibretamiz söhbətləri çox dəyərli idi. Onda xəsislik yox idi. Bu sözün o mənada işlətdim ki, o bildiklərini gələcək nəsle öyrətmək istəyən ziyalı idi. Gənc alimlərin, dissertantların yetişməyində əməyi vardı. Özünü ədəbiyyatşünaslıq, folklorşünaslıq sahələrində tədqiq etmiş böyük alim, mütəxəssis olan Kamran Əliyevin elmi yaradıcılığıni iki yerə bölsək 1-ci dövrə romantizmlə bağlı tədqiqat əsərləri, məqalələri, 2-ci dövrə Folklor İnstitutunda fəaliyyət göstərirdi dövrü aid etmək olar.

Böyük alimimizin romantizmlə bağlı "XX əsr Azərbaycan romantiklərinin əbədi-nəzəri görüşləri" (1985), "Hüseyn Cavidin şəxsiyyəti və poetikası" (1997), "Mirzə Fətəlidən Hüseyn Cavidə qədər" (1998), "Cavid möcüzəsi" (2002), "Azərbaycan romantizminin nəzəriyyəsi" (2006), "Romantizm və folklor" (2006), "Hüseyn Cavid: həyatı və yaradıcılığı" (2008) və s. monoqrafiyaları var.

Romantizm XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində Avropa və Amerika mədəniyyətində yaranan ideya-bədii cərəyandır. Bildiyimiz kimi romantizmin estetik əsasını "bədi ideallaşdırma" prinsipi, müstəsna şəraitdə müstəsna xarakterlərin yaradılması, həyatın olduğu kimi deyil, "olmalı olduğu kimi" təsviri təşkil edir.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda maarifçi və tənqidi realizimlə yanaşı romantizm ədəbi cərəyanı da formalaşır. Azərbaycan romantikləri adının arxasında bütün bir ədəbi cərəyan və onun görkəmli nümayəndələri dayanır. Ə.Hüseynzadə və M.Hadi, H.Cavid və

A.Şaiq, A.Səhhet və A.Divanbəyov, C.Cabbarlı ilə təmsil olunan XX əsr Azərbaycan romantizmi öz estetik norma və prinsipi olan bir sənət kimi dəyərləndirməni H.Zeynallının H.Cavid haqqında məqalələri, "Peyğəmbər" əsərinin təhlilində tapdı. Sonralar M.Cəlal, M.Cəfər, Ə.Sultanlı, C.Xəndan, K.Talıbzadə, M.Əlioğlu, Ə.Mirəlmov, Yaşar Qarayev kimi tədqiqatçıların əsərlərində bu ədəbiyyatın poetika məsələləri ilə bağlı təhlillər göründü. Ötən əsrin 60-cı illərindən romantik sənətə münasibətdə yeni mərhələ formalaşdı. M.Cəfər, M.Əlioğlu, Ə.Mirəhmədov, Y.Qarayev kimi görkəmli alimlərimizin əsərlərində mübahisə doğuracaq məqamlar olsa da, Azərbaycan ədəbiyyatında romantik ədəbiyyatın müstəsna yeri vardır kimi yekdil rəy formalaşdı.

Kamran Əliyev ömür boyu bu sənətin sirrlərini öyrənib, tədqiq edib və Azərbaycan elminə bir-birini tamamlayan dəyərli monoqrafiyalar bəxş edib. Namizədlik dissertasiyası kimi yazdığı "Azərbaycan romantiklərinin nəzəriyyəsi" monoqrafiyası Kamran müəllimin romantizm sahəsində yazdığı əsərlərin başlanğıcı oldu. "Azərbaycan romantizminin poetikası" monoqrafiyası 60-70-ci illərin dünya, xüsusən rus ədəbiyyatşünaslığının nailiyyətlərinə əsaslanan bir əsər idi. Bu əsər həm də romantizmin bədii ifadə sistemi haqqındakı təsəvvürləri bütövləşdirdi.

Kamran müəllimin romantizmlə bağlı tədqiqatlarının mərkəzində H.Cavid durur. "Hər bir əsəri müstəqil bir hadisə olan Cavidin mövzu dairəsi çox geniş olmuşdur. Əslində, Cavid yaradıcılığı Şərqi fəlsəfi və bədii fikir dünyasını dərk etməyin növbəti mənbələrindən biri idi. Bu zəngin və nadir ədəbi xəzinəni dərinləndirən anlamaq üçün Şərqi ictimai-fəlsəfi, ədəbi-bədii fikrini dərinləndirən öyrənmək lazımdır. Çünki Hüseyn Cavid yaradıcılığında yalnız milli deyil, Şərqi və Qərbi sintezini əks etdirən bəşəri fakt və hadisələr də geniş əksini tapmışdır" (2).

Akademik Məhəmməd Cəfər Cəfərov H.Cavidin yaradıcılığını geniş təhlil edərək, onun özünəməxsus şeir dili, üslub xüsusiyyətləri olduğunu qeyd edir: "Cavid şeirində çox zaman xəyal, sevinc, kədər, ümid kimi psixoloji halar, haqq, ədalət, həqiqət, zaman, məkan kimi mücərrəd anlayışlar da canlandırılıb şəxsləndirilir".

Kamran Əliyev H.Cavidin Azərbaycan ədəbiyyatında yerini və rolunu olduğu kimi tədqiq edən ədəbiyyatşünaslarımızdandır. Cavidin bədii dünyagörüşü, ideyaları, folklorla bağlılığı haqqında Kamran müəllimin qənaətləri çox maraqlı və düşündürücüdür. Kamran müəllim Cavidlə bağlı bütün monoqrafiyalarında H.Cavidin Azərbaycan romantizminin əsas siması olaraq və olduğu kimi tədqiq etmişdir.

Kamran müəllimin Folklor İnstitutunda işlədiyi dövrədəki yaradıcılığını xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Onun imza

sı görünən hər yerdə böyük alimin elmi nailiyyətlərini görürük. Kamran Əliyev ədəbiyyatşünaslıq və folklorşünaslıq elminin inkişafında müstəsna yeri olan dəyərli şəxsiyyətdir.

Folklorla bağlı araşdırmalarına "Cavid və folklor", "Folklor və yazılı ədəbiyyatın problemləri", "Açıq kitab-Dədə Qorqud", "Çağdaş folklorşünaslığın problemləri və bu sahədə yazdığı çoxlu sayda sanballı elmi məqalələr aiddir.

Prof. Kamran Əliyev "Folklorizm və mifologizmlərin Nəsimi şeirlərinin poetikasına təsiri" adlı məqaləsində böyük Azərbaycan şairi İ.Nəsimi yaradıcılığının folklorla əlaqələri haqqında yazır: "İ.Nəsimi yaoadıcılığının folklorla əlaqələri bir sözde, bir mənada, bir beytdə, bəzən də bütöv bir şeirdə aydın şəkildə özünü büruzə verir. Bu mənada şairin "Oldu yenə" rədifli qəzəli bütövlükdə Novruz bayramına həsr edilmişdir. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, klassik poeziya nümunələrində belə bir fakt çox az rast gəlmək mümkündür. Nümunə üçün XVIII əsr də M.P.Vaqifin və XX əsrdə H.Cavidin əvvəldən axıra qədər Novruz bayramına həsr edilmiş əsərlərini xatırlamaq olar" (1, 11).

Kamran müəllim həm də Folklor İnstitutunda "Folklor və yazılı ədəbiyyat" şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışırdı. 2012-ci ildən yaranan bu şöbəyə rəhbərlik edən professor Kamran Əliyev folklor və yazılı ədəbiyyatın öyrənilməsində yeni istiqamət formalaşdırdı. "Folklor və yazılı ədəbiyyat" adlı iki hissədən ibarət kitab çap olundu. Burada folklor və yazılı ədəbiyyatla bağlı müxtəlif məqalələr işıq üzünə çıxdı. Akademik Muxtar Kazımoğlu-İmanov Kamran Əliyev haqqında yazır: "Bizdə folklor və yazılı ədəbiyyat münasibətləri daha çox "yazıcı və folklor" müstəvisində öyrənilib. Amma Kamran Əliyev özünün romantizmlə bağlı tədqiqatları zəminində yazılı ədəbiyyatın bir çox nəzəri məsələlərini folklorla paralel araşdırmağa başladı. Məsələn, "Qəhrəman - şifahi və yazılı ədəbiyyatda", "Üslub-şifahi və yazılı ədəbiyyatda", "Obrazlar sistemi - şifahi və yazılı ədəbiyyatda" və s. kimi paralellər əsasında Kamran Əliyev özünün çox ciddi elmi əsərlərini ortaya qoydu" (3, 23). Kamran müəllimin xalqımızın böyük abidəsi "Kitabi-Dədə Qorqud"a həsr etdiyi "Açıq Kitab-Dədə Qorqud" monoqrafiyası əksər elmi müəssisələrin, aparıcı ali məktəblərin müvafiq kafedralarında muzakirə edilmiş və yüksək qiymətləndirilmişdir.

Kamran müəllimin daim axtarışda olması onun yazdığı monoqrafiyalardan, çoxsaylı elmi məqalələrdən görünür. Şöbədə aparılan elmi muzakirələrdə mən daim onun analitik təfəkkürünə heyran qalırdım. Həminin fikrinə hörmətlə yanaşan Kamran müəllimin söylədiyi fikirlər çox dəyərli idi.

Kamran müəllim böyük alim olmaqla bərabər yüksək insani keyfiyyətlərə malik bir şəxsiyyət idi. Mərhəmətli, xeyirxah, ədələtli, mehriban insan olan əzizimiz Kamran müəllim rəhbərlik etdiyi şöbənin əməkdaşlarına dost kimi davranırdı, Elmi qənaətlərini, həmçinin müxtəlif sahələrlə bağlı fikirlərini hər zaman şöbə əməkdaşları ilə bölüşürdü. Kamran müəllim özündən sonra böyük irs qoyan alimlərimizdənndir. O Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elminin zirvəsində duran şəxsiyyətdir. Onun yazdığı əsərlərə həmişə müraciət olunacaq. Onun ziyası həmişə elmimizə işıq saçacaq. Dəyərli alimimizin əziz xatirəsi onu tanıyanların qəlbində həmişə yaşayacaq. Bu dəyərli insanın yoxluğuna inanmaq olmur.

Xəyalə Orucqızı - Ağayeva
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
AMEA Folklor İnstitutunun
aparıcı elmi işçisi

Elcin Bayramlı

Uşaqları psixotron terrordan necə qoruyaq?

Uşaqların psixologiyasının formalaşmasına ən böyük təsir göstərən faktorlardan biri də onların baxdıqları filmlərdir. Bu gün teleekranda yayımlanan multfilmlərin böyük əksəriyyəti qanlı-qırğın, ölüm-öldürmə, partlayış, aqressiv planlı, təbiətdə analoqu olmayan qorxunc, ən yaxşı halda ifadəsiz sifətli naməlum personajların bol olduğu qorxunc filmlərdir. Bu multfilmlər uşaq psixologiyasına olduqca böyük zərər verir.

Bugünkü uşaqların çoxu aqressiv, çətin tərbiyə olunan, psixoloji problemlərlə yüklənmiş uşaqlardır. Rusiyada aparılan bir araşdırmanın nəticələrinə görə, şiddət, qorxu məzmunlu film izləyən uşaqlar daha çox aqressiv olur, zərərli verdişlərə can atırlar.

ABŞ-in Sietl Uşaq Xəstəxanası Araşdırma İnstitutunun 330 uşaq üzərində apardığı araşdırmanın nəticələrinə görə, aqressiv süjet xəttinə malik filmlərə baxan uşaqlarda hiylə, itaətsizlik, aqressivlik və vicdan əzabı çəkməmək kimi mənfi davranışların sıx müşahidə edildiyi ortaya çıxıb.

Müasir multfilmlərinin böyük əksəriyyəti uşaqların psixologiyasını ciddi zərər vurur, onlara aqressivliyi, eqoizmi, özbaşınalığı təbliğ edir. Müasir filmlərdə kadrlar həddən artıq sürətlə dəyişir, səslər çox dəhşətlidir, effektlər sürətlidir. Bu da uşaq beyninin qavrama sürətindən xeyli artıqdır. Nəticədə beyin pozğunluğu yaranır.

Üstəlik, müasir filmlər "25-ci kadr"larla, subliminal mesajlarla doludur. Bu gözə görünməyən mesajlarda xüsusi texnologiyaların köməyi ilə beynə müəyyən əmrlərin verildiyi də aşkar olunub. İndi televiziyalarda elə dəhşətli cizgi filmləri verilir ki, yaşlı adam o səhnələri görəndə bağı yarıdır. Əslində, indi uşaq filmi adlandırılan filmlər əsəbləri son dərəcə möhkəm olan azı 30 yaşlı insanlar üçündür. Bizdə isə, bu dəhşətli səhnələri körpələrə izlətdirirlər. Çünki anaları digər televizorda seriala baxır, ya da internetdə kiminləsə çənə vurur, əsas odur ki, uşaq onu narahat etməsin.

Düzdür, normal uşaq filmlərini televiziya vermir. Lakin çıxış yolu var- internetdə xüsusi film saytları var, youtube.com videoportalında da minlərlə köhnə multfilmlər var. Sovet dövründə çəkilmiş multfilmlər müsbət dəyərləri təbliğ edən, tərbiyəvi əhəmiyyətli filmlər idi. Bu filmlər çox müsbət enerjili, xeyirxah, sülhsevər və düşündürücü süjet xətinə malikdir. Belə multfilmləri izləyən uşaqlarda insanlara, təbiətə qarşı humanist münasibət yaranır. Başqa ölkələrin istehsalı olan normal filmlər də az deyil.

Azərbaycanda keçən əsrdə 100-ə yaxın cizgi filmi istehsal olunub ki, bu gün bizim uşaqlar onlardan 5-ni belə görməyib. Çünki nə televiziya onları efirə verir, nə də valideynlər internetdə tapıb uşaqlarına baxdırırlar. Son dövrlərdə cəmi bir neçə cizgi filmi çəkilib ki onlar da tələbatı qarşılamır. Bu sahəyə diqqət artırılmalı, yeni filmlər çəkilməlidir. İndiki texniki imkanlarla multfilm çəkmək çox asandır- keçən əsrdə olduğundan 100 dəfə daha asan və daha az xərcli.

Məsələ təkcə multfilmlərlə bağlı da deyil. Uşaq bədii filmlərinin çəkilişi də bizdə yox səviyyəsindədir. Sovet dövründə çəkilmiş uşaq filmlərini də indiki uşaqlar görməyib. Çünki göstərən yoxdur. Uşaqlarımızın baxdığı amerika istehsalı uşaq filmləridir ki, onların da çoxu uşaq psixologiyasına zərərli. Nəticədə uşaqlarımız yad dəyərlərlə böyüyür.

Valideynlər uşaq filmlərini özləri seçməli, onlarla birlikdə baxmalı və baş verənləri şərh etməlidir. Uşağın gördüyü və eşitdiyi hər şey altıya həkk olunur və bunların əsasında psixologiyası müəyyənləşir. Uşaqların mədəni-psixoloji tərbiyəsi cəmiyyətin gələcəyini müəyyən edən ən əsas faktordur. Bu istiqamətdə telekanalların üzərinə düşən iş o qədər də ağır deyil, sadəcə, düzgün film seçimi etmələri kifayətdir. Sağlam cəmiyyət yetişdirmək istəyirikse, uşaqların həm fiziki, həm də psixoloji sağlamlığına fikir verməliyik.

Beləliklə, Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Toivo Klaar Ermənistanla oldu və orada Bakını əsla razı salmayacaq ifadələri ilə yadda qaldı. Halbuki bu şəxsin Bakıda da görüşləri planlaşdırılıb və bəri başdan ona ünvanlanacaq bir sıra suallar var.

Cənab Klaar İrəvanda rəsmilərlə keçirdiyi görüşü əsnasında, eləcə də Qarabağın erməni icmasının Bakı ilə dialoqu fonunda tarixi Xankəndi toponimini səsləndirməsi yerinə, sovetlər vaxtı daşnak Şaumyanın adına verilmiş "stepanakert" adını istifadə edib. Suallardan biri də məhz budur: Toivo Klaar, siz Bakıda da "stepanakert" terminologiyasını işlədə bilərsinizmi? Əslində bu sualın cavabı bəri başdan məlumdur - əlbəttə ki, yox. Hətta buna cəhd və cürət belə etməyəcək. Yeri gəlmişkən, cənab Klaarın vətəni Estoniyadır və nəzərə alsaq ki, Estoniya əzəldən, hələ SSRİ-nin tərkibində olarkən də təmsil olunduğu quruluşa qarşı antipatiya hissləri bəsləyirdi, bu zaman o daha bir həqiqəti də dərk etməliydi ki, Ermənistanla səsləndirdiyi və sovetlərə məxsus "stepanakert" terminologiyası Azərbaycan xalqında da hiddət oyadır. Və ya bu gün Toivo Klaara deyilsə ki, onun vətəni Estoniya postsovet məkanının kiçik respublikalarından biri idi, o bu ifadəni necə qarşılayardı...? Əgər müsbət qarşılayırsa onda düşüncələrdə belə bir fikir formalaşmağa başlayacaq ki, Klaar ya Rusiyanın gizli agentidir, ya da SSRİ2.0-in (yeni bərpasının) tərəfdarıdır. Axı niyə də belə düşünməyək? Çünki bildiyimiz qədər tarix boyu istər Avropada, istərsə də Qərbi cinahında SSRİ, yaxud Rusiya agentu-

Toivo Klaara xeyli suallar var...

rasının bayrağı altından keçənlər olub ki..!

Keçək digər sualla bağlı motivə. Toivo Klaar erməni KİV-lərinə verdiyi müsahibəsində Azərbaycanın Qarabağ regionunda yaşayan ermənilərinin Bakı ilə dialoqu mövzusunda növbəti ciddi fikir ayrılığına səbəb olacaq ifadə səsləndirib. O, "Qarabağın erməni əhalisi" yerinə "Azərbaycanda yaşayan erməni etnik azlığı" ifadəsini səsləndirəydi bax onda hər şey tamamilə fərqli təsəvvürdə olardı. Amma təəssüf ki, bu da olmadı...

Daha bir məqam. Ermənistanla Azərbaycan arasında aparılan sülh danışıqları prosesinin qapalı rejimdə keçirildiyini bəyan edən cənab Klaar bunu hansı əsaslarla söylənərək deyib? Yaxud, proses kimlər üçün qapalı de-

halda nə Azərbaycan, nə də Ermənistan Aİ-nin tam hüquqlu üzvləri deyillər. Ona görə də Bakı nəyi lazım bilse və heç kimin diktəsinə etina göstərmədən keçirilən görüşlər haqqında həm yerli, həm də dünya ictimaiyyətinə açıq olacaq. Bütün bunların yerinə Toivo Klaar daha yaxşı olardı ki, İrəvan qarşısında Qarabağda yerləşən və bu gün də silahla gəzən qanunsuz erməni silahlıları məsələsini qaldırmadı. Görsən niyə bu haqda danışmadı? Sərf etmədi, yoxsa..?

Reallığa qalanda cənab Klaar başda olmaqla Aİ-nin bütün təmsilçiləri öz bəyanat və açıqlamalarında diqqətli olmalıdırlar. Əks halda onların ciddiyyətləri itməyə başlayır. Baxın, Şarl Mişel bir müddət əvvəl məhz Fransa-

nın müdaxiləsindən sonra pozulmuş Brüssel formatını yenidən dirçəltməyə cəhdlər göstərir və ilkin razılıqlar əldə olunur, Toivo Klaar bu biri tərəfdən ehtiyatsız bəyanatları ilə Bakının qəzəbinə tuş gələcək fikirləri ilə ortaya çıxır - qəsdənmi, yoxsa bilməməzlikdənmi, bunu da zaman göstərəcək. Daha yaxşı olardı ki, cənab Klaar susardı...

Növbəti məsələyə keçid edək. Aİ-nin Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi İrəvanda çıxışı zamanı deyib ki, əsas hədəf əsrlərdir (!-R.R.) orada yaşayan Qarabağ əhalisinin (burada etnik erməniləri nəzərdə tutur-R.RŞ) təhlükəsizlikləri məsələsidir". Halbuki Klaar unutmamalıydı ki, təhlükəsizlik məsələsi yalnız Rusiya Sülhməramlıları Kontingentinin müvəqqəti yerləşdikləri ərazilərdə yaşayan ermənilərə deyil, bu məsələ Qarabağda yaşayan azərbaycanlılara da aid olmalıdır. Və paralel olaraq, Klaar bilməlidir ki, ermənilər əsrlərdir orada yaşamırlar, onlar sadəcə müxtəlif zamanlarda Qarabağa köçürülübər və özəli hüquqlara, ümumiyyətlə, malik deyillər!

Üstəlik, bu gün Azərbaycanla hər kəs çox gözəl bilir ki, Qarabağ işğal altında olarkən Tətrəri, Bərdəni, Gəncəni, Mingəçeviri kimlər raket atəşlərinə məruz qoyurdu. Bəs Toivo Klaar azərbaycanlıların qətlini, evlərinin dağılmasını və s. bu kimi məsələləri kriminal cinayət qismində görmürmü? Xankəndidə yaşayan erməni azlığının təhlükəsizlik hüquqları varsa, bu hüquq Şuşaya, Füzuliyə, Cəbrayıla, Ağdama geri dönəcək azərbaycanlılara şamil olunmamalıdır?

Suallar çoxdur, hətta lap çoxdur və bu suallara cavab gözləyirik...

Rövşən RƏSULOĞ

Məşhur "Qafqaz əsiri" filmində maraqlı bir epizod var, deyir, "kim bizə mane olur, o da bizə kömək edəcək". Bu necə olur, mane olan şəxs sonradan dəstəkçiyə necə çevrilə bilər? Çox asan, elə etmək lazımdır ki, həmin şəxs özünə qarşı tərtib olunmuş oyunda nə etdiyini bilməsin, bunu həqiqətən də oyun kimi qəbul etsin. Əksər böyük hadisələrdə də təxminən buna oxşar süjet xətti keçir. Amma bir az başqa şəkildə, yeni burada problem yaradanları onu həll etməyə girişirlər, özlərini ədalət tərəfdarı kimi təqdim edirlər. Belə olduqda iri oyunlarda kiçiklər həmişə tərəflərdən birinin əlinə oynamış olurlar. Bu da təbiidir, çünki kiçik oyunçudurlar. Bütün hallarda böyüklərin niyyətindən xəbərsiz olurlar.

Böyük masalarda məsələnin qoyuluşu da fərqli olur. Problemi yaradan, münaqişənin alovlanmasında, sonradan qanlı müharibəyə keçməsinə maraqlı olan iri dövlətlər həm də sülhməramlı rolunu məharətlə oynayırlar. Regional və qeyri-regional ölkələrin fəal olduğu Cənubi Qafqazda hadisələrin gedişatı da fərqli deyil. Hər kəsə məlumdur ki, Qarabağ münaqişəsi ermənilərin ərazi iddiasından baş versə də, əsas oyunçular, ssenari müəllifləri belli iri dövlətlərdir.

Qafqazda mövcudluqları tarixində Rusiyaya minnətdar olduqlarını gizlətməyən ermənilər hələ də ələbaxımlıqlarından qalmır, Moskvaya yarımaqda davam edirlər. Çar Rusiyası dövründə Yaxın Şərqdən və Hindistandan sülhün ermənilər itaətkar olduqları səbəbindən ən ağır şərtlərə razılaşaraq təbəəçilik ediblər, Rusiyanın uçqarlarda "işvereni", "üzəduranı", "etibarlı casusu" olmaqdan qürur duyurlar. Çarlıq onların əməllərindən məhz uçqarlarda gen-bol istifadə edib. Ermənilərə dövlət yaradan da Rusiya olub. Avropalı təəssübkeşlərinin xidmətini də unutmək lazım deyil. Bu gün Er-

Böyükələrin böyük dərdi

Yaxud münaqişələrdə "vasitəçilik" edən iri dövlətlərin məqsədi nədir?

mənistan adlı qondarma dövləti yaradan, lakin nankor ermənilərin özlərinə başqa "sahib" tapdıqları səbəbindən xəyanətə məruz qalan Rusiyanın xarici işlər naziri Bakıya səfərə gəlir. Ermənistanı uzun illər bütün təlatümlərdən qoruyan Moskva İrəvanın təhdidləri ilə üz-üzə qalıb. Ermənistan rəhbərliyi Avropa yolundadır, Moskvadan qaçır. Amma nə vaxta qədər

Ermənistan avropalıları rusların başının üstündən onların neçə illər qoruduğu, mühafizə etdiyi sərhədlərə müşahidəçi qismində dəvət ediblər. Bu da Moskvaya ciddi narahat edib. Qərbin mülki müşahidə missiyasının əsas məqsədinin nədən ibarət olduğu heç də görünməyib ki, mi deyil. Onlar guya Azərbaycan tərəfinin sərhədyanı bölgələrdə nə etmək istədiyini müşahidə edib, bununla bağlı hesabat hazırlayacaqlar. Amma Moskvaya da məlumdur ki, əsasən kəşfiyyatçılardan, jandarlardan və polislərdən təşkil olunmuş müşahidə missiyasının işi Rusiyaya qarşı yeni təxribatlar hazırlamaqdan əvvəl ermənilərin psixologiyasında anti-Rusiya ab-havası yaratmaqdır. Onların bu niyyəti ortada ol-

sa da, nədənsə Moskva İrəvana qulaqburması verməyə tələsmir, indiyədək ermənilərin haqsız, ədalətsiz müharibəsinə verdiyi dəstəyi dayandırır, Azərbaycana qarşı etdiklərinə son qoymağı hələ də düşünür. Biz heç nə istəmirik, sadəcə, üçtərəfli bəyanatın müddəalarına, sülhməramlıların statusuna, sənədin ayrı-ayrı bəndlərinin həyata keçməsinə əməl etməyi tələb edirik. Bizim suveren hüquqlarımıza hörmətlə yanaşılmasını istəyirik.

Rusiya kimi ABŞ və Fransa qarışığı Avropa İttifaqının beynəlxalq qanunlara, sərhədlərin toxunulmazlığı kimi müqəddəs prinsiplərə əməl etməsi məsələni kökündən dəyişə bilər. Cənubi Qafqaza sülh gələ bilər. Əslində möhkəm sülhün yaranması üçün adıçəkilən iri dövlətlərin birçə işarəsi bəs edər. Amma bunu etmək istəməyən supergüclər öz problemlərini də bu regionda həll etmək istəyirlər. Qarabağ münaqişəsinin erməni istəyindən yaranmadığını bilir. Onun arxasında Qərbin iqtisadi, Rusiyanın regional, İranın şovonist maraqları dayanır. İki Cənubi Qafqaz respublikası arasında qarşıdurmanın, qanlı müharibənin

başlanmasına səbəb olan dövlətlər bu gün sülhyaratma missiyasında iştirak edirlər.

Liviyanı bir aya, İrakı 28 günə, Suriyanı 15 günə viran qoyan, bu ölkələrə qoşun yeridən, öz iddiasını ortaya qoyaraq, öz maraqlarını güdərk hər üç ölkədəki dəngələri dəyişən Qərb 25 il guya Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini həll edə bilmədi. Bu illər ərzində yalnız bir həqiqət ortada oldu, beynəlxalq münasibətlər sistemi xarab oldu, ən ali prinsiplər - ölkələrin ərazi bütövlüyünə hörmət qüvvədən düşdü. Əslində bu yanaşma yalnız kiçik ölkələrə şamil olundu.

Xəbər verildiyi kimi Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Azərbaycana iki günlük səfərində kifayət qədər maraqlı məqamlar gözlənilir. Hətta rəsmi dairələr bu görüşün yaxşı fürsət olacağı proqnozunu verirlər. İkitərəfli münasibətlərimizə əlavə olaraq bölgədəki məsələlər də müzakirə predmeti olacaq. Nəzər alsaq ki, Cənubi Qafqazda siyasi proseslər əsaslı surətdə dəyişib, Ermənistanla Rusiya arasında soyuq küləklər əsir. Deməli, Lavrovun səfəri ənənəvi Bakı-İrəvan xəttində deyil, Moskva-Bakı xəttində planlaşdırılır. Hazırda Rusiya üçün Cənubi Qafqazda risklər var. Belə ki, Ermənistanın Avropa İttifaqı missiyasını bölgəyə gətirməsi siyasi balansla və rusların maraqlarına risklər yaradıb. Həm də Qərb Bakı-İrəvan münasibətlərində vasitəçiliyini xüsusilə Ermənistan üzərindən aktivləşdirir. Rəsmi Moskva Bakıya həm regionda, həm də "vasitəçilik missiyası"nda balans qoruya biləcək həlledici oyunçu olaraq baxır. Lavrovun səfəri həm də Rusiya üçün yaranmış riskləri yerində mü-

zakirə etmək məqsədi daşıyır. Bu əsnada İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian ermənistanlı həmkarı Ararat Mirzoyanla İsveçrənin Cenevrə şəhərində görüşü də diqqətçəkəndir. Danışıqların detalları hələlik belli olmasa da mövzunun məhz Azərbaycanla bağlı olduğu artıq sirr deyil deyil.

İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın Ermənistan üzərində mütləq qələbə qazanması Cənubi Qafqaz regionunda yeni reallıq yaradıb və regionda qüvvələr balans da dəyişib. Eyni zamanda imzalanan üçtərəfli bəyannaməyə əsasən, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında yeni nəqliyyat dəhlizi açılmalıdır. Bəyanatın imzalanmasından 2 il yarım keçsə də, Ermənistan üzərinə düşən öhdəlikləri hələ də yerinə yetirməyib. Zəngəzur dəhlizi həm də Mərkəzi Asiya ilə Avropa arasında körpü rolunu oynaya bilər. Dəhlizin iqtisadi potensialından istifadə edə biləcək ölkələrdən biri də onun açılmasına mane olan Ermənistandır. Azərbaycan üçün ən mühüm məsələ bu yol vasitəsilə Türkiyə ilə birbaşa quru əlaqəsinin mövcud olmasıdır. Türkiyə də ölkəmizə vasitəsilə Mərkəzi Asiyaya çıxış əldə edəcək. Eyni zamanda Rusiya da Zəngəzur dəhlizinin açılmasında maraqlıdır. Çünki indiki situasiyada öz yüklərini daşıması üçün bu yol çox əlverişlidir. Zəngəzur dəhlizinin açılması İrana da fayda verə bilər. Nqliyyat dəhlizinin açılmasında maraqlı olan ölkələrdən biri isə Çindir. Çünki adıçəkilən ölkənin "Bir Kəmərlər Bir Yol" adlı layihəsi var. Həmin layihənin bir hissəsi Azərbaycandan keçir. Bu dəhliz Çinin Avropa bazarına çıxması üçün yeni vasitədir. Göründüyü kimi, regional və qeyri-regional ölkələrin maraqları, istəkləri artıqca problemlərin həlli də çətinləşir. Çünki bu problemləri də onlar özləri yaradıblar...

V.VƏLİYEV

“YouTube” istifadəçilərinə öz videolarını yükləmək və digər istifadəçilər tərəfindən yüklənmiş videoları izləmək imkanı verən sosial şəbəkədir. Bəs, “YouTube” də istifadə qaydası necədir? Platformanın tarixi nəyə əsaslanır? “YouTube” kanalı hansı hallarda bağlana bilər? Buradan pul qazmaq necə mümkündür?

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Videolara baxmaqla yanaşı, insanlarla qarşılıqlı əlaqəni maksimum dərəcədə artıran məşhur “YouTube” sosial şəbəkəsi 2005-ci ildə ABŞ-da Chad Hurley, Steve Chen və Jawed Karim adlı 3 keçmiş Paypal işçisi tərəfindən təsis edilib.

Hurley və Chen-in dediyinə görə, platfor-

ma bunun Çenin mənzilində axşam yeməyindən sonra video paylaşımı ilə bağlı problemlərə görə meydana gəldiyini iddia edir, Karim isə “YouTube” ideyasının Janet Cekanın canlı yayım qəzasından və 2004-cü ildə Hind okeanında baş verən zəlzələdən sonra gəldiyini bildirir.

“YouTube”un yaranması 2005-ci ilin fevralında “YouTube.com” domen adının alınması və istifadəyə verilməsi ilə başlayır. Bu yolla saytın yaradıcılarından biri olan Jawed Karim “San Diego Zoopark”dan “Youtube”-a video yükləyir.

“YouTube”-a yüklənən ilk videonun adı: “Zooparkda mən” adlanır. Video 19 saniyə uzunluğunda və aşağı rezolyusiyaya malik olsa da, “YouTube” əfsanəsini başlatan ilk məzmun olduğu üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

İlk videonun “YouTube”-a yüklənməsindən təxminən 1,5 il sonra, 9 oktyabr 2006-cı ildə “YouTube” “Google” tərəfindən düz 1,65 milyard dollara alınıb. Bu, “Google” tarixindəki ən böyük satınalmalardan biridir. Bu baxımdan “YouTube”un sosial şəbəkələr tarixində xüsusi yeri olduğunu söyləyə bilərik.

Həmin il “YouTube”-da HTML kodu işlənilib hazırlanaraq istifadəçilərə bəzi rahatlıqlar təmin edilib. Bunlardan biri də istifadəçilərin “YouTube”-a yüklənən videolara yazdığı şərhlərin silinməsidir. “YouTube” bu imkanı məzmun istehsalçılarına verib. Avqust ayında videoları bildirmək funksiyası hazırlanıb. Beləliklə, qarşılıqlı əlaqə bütün aspektləri ilə təmin olunmağa çalışılıb. Bunlara əlavə olaraq, oxşar məzmunlu videolara girişi asanlaşdırmaq üçün “Kanallar” funksiyası hazırlanıb.

2007-ci ilin yanvarına qədər “YouTube”un “Google” tərəfindən alınmasının üstünlükləri ortaya çıxmağa başladı.

Sponsorlu video

2009-cu ildən əvvəl YouTube-da biznesləri maraqlandıran bir inkişaf var idi və “Sponsorlu Video” funksiyası təqdim edildi. Aprel ayında ən qədim elektron mükafatlardan biri olan “The Peabody Award”ı qazanan “YouTube” bununla da yüksəlişini davam etdirdi.

İstifadəçi sayını sürətlə artıran YouTube, 2010-cu ilin aprelində gündə 2 milyard baxışa çatdı.

2011-ci ilin yanvar ayında YouTube sosial media analizi ilə seçilən Flickr adlı platformanı satın aldı və aprel ayından müəllif hüquqları üzərində işləməyə başladı. Daha sonra “Youtube Müəllif Hüquqları Məktəbi” funksiyası elan edildi. Beləliklə, müəllif hüquqlarını pozan istifadəçilərə onlayn təlimlərin keçirildiyi virtual kursu tamamlamaq məcburi oldu.

2013-cü ilə daxil olanda daşlar YouTube-da möhkəm oturmuşdu. Bunu rəqəmlərlə də görmək mümkündür. Hər dəqiqə yüklənən videonun müddətinin 100 saata çatdığı, aylıq ziyarətçi sayının isə 1 milyardı ötdüyü

“YouTube” kanalları niyə bağlanır?

platforma çevrilən YouTube, dünyada və Türkiyədə ən çox istifadə edilən sosial şəbəkələr sırasında ilk 5-ə daxil olmağı bacardı.

YouTube təkcə biznesləri və ya yetkin istifadəçiləri nəzərdə tutmur. Uşaqlar üçün olan YouTube böyükler qədr vacibdir. Bu məqsədlə YouTube 2015-ci ilin fevral ayında uşaqlar üçün xüsusi proqram (Youtube Kids) hazırlayıb və onu Google Play və APP Store-da dərc edib.

“YouTube” hesabı silinsə nə olar?

Bunun qarşısını almaq üçün kanalınızda ki məzmunu müvəqqəti olaraq gizlətməyi və ya kanalınızı həmişəlik silməyi seçə bilərsiniz. “YouTube” kanalı silindikdə, bütün yazılarınız, şərhləriniz və cavablarınız həmişəlik silinir.

“Youtube” kanalımız necə bağlana bilər? Müxtəlif məzmun növləri üzrə Xidmət Şərtlərinin pozulması (məsələn, təhqiramiz, nifrət dolu videolar və ya şərhlər; dağıdıcı və təhqiramiz davranış, spam və ya pornoqrafiya) “Youtube” kanalınızın bağlanmasına səbəb ola bilər.

“Youtube” hesabımızı necə silə bilərik? - Etməli olduğunuz ilk şey brauzerinizdən hesabınıza daxil olmaqdır. - Daxil olduqdan sonra Ətraflı Parametrlər düyməsinə klikləyin. - Siz səhifənin aşağı sağ hissəsində Kanalı/Hesabı Sil mətnini görə bilərsiniz. - Bu seçimi basın. - Sonra açılan səhifəyə parolunuzu daxil edin.

“Youtube” hesabını necə geri qaytarmaq olar? - “Google” Hesabınıza keçin. - Təhlükəsizlik düyməsini basın. - “Google-a daxil olun” bölməsində bərpa seçimləri əlavə etməklə gələcəkdə hesabınıza asanlıqla daxil ola bilərsiniz. - “YouTube” baxışlarının pulu nə qədərdir?

Yaradıcılıq və populyarlıqlarından asılı olaraq hər min baxış üçün orta hesabla 2-11 dollardır.

Mediamark Digital agentliyinin Bakı ofisinin rəhbəri Gülşən Musayeva: “YouTube”-da, etibarlı və dinamik bir icma anlayışının qorunması çox vacibdir. Bu baxımdan, burada icazə verilməyən məzmunları müəyyən edən İcma Qaydaları mövcuddur. Əgər Youtube istifadəçisi bu qaydalara əməl etməsə, kanal və ya hesab Youtube şirkəti tərəfindən bağlanır.

Tube”-da, etibarlı və dinamik bir icma anlayışının qorunması çox vacibdir. Bu baxımdan, burada icazə verilməyən məzmunları müəyyən edən İcma Qaydaları mövcuddur. Əgər Youtube istifadəçisi bu qaydalara əməl etməsə, kanal və ya hesab Youtube şirkəti tərəfindən bağlanır.

Məsələn, nifrət və ya təhqiredici məzmunla malik videonun yerləşdirilməsi və ya şərh yazılması, digər istifadəçiləri təhqir etmək, spam və ya pornoqrafiya, şiddətə təşviq, müəllif hüquqlarının pozulması kimi səbəblər kanalın bağlanmasına gətirib çıxara bilər. Kanal bağlandıqda, kanal sahibi bağlanmanın səbəbini izah edən e-mail alır.

YouTube heç bir istifadəçisini lazımsız yerə itirmək istəməz. Hesabınız bağlanıbsa, bunun üçün əsaslı səbəblər var. Ancaq istifadəçi Youtube kanalındakı fəaliyyətdən əmindir və bunun səhv olduğunu düşünürsə, hesabı yenidən geri qaytarmaq üçün bir neçə üsullarda istifadə edə bilər.

Öncəliklə kanalınızın və ya hesabınızın yanlışlıq bağlandığını düşünürsünüzsə, bu formu dolduraraq etiraz edə bilərsiniz:

https://support.google.com/accounts/contact/suspended?p=youtube&visit_id=6381317580087426043930462592&rd=1

Forumda * ilə işarələnmiş bütün tələb olunan sahələri doldurmalısınız. Bütün bölmələri tamamladıqdan sonra hesabınızın səhvən bağlanmasının səbəbini forumun aşağısında yerləşən mesaj qutusunda izah ediləcəkdir.

Hesaba yenidən giriş edə bilmək üçün bu bölmələri tamamladıqdan sonra hesabınızın səhvən bağlanmasının səbəbini aşağıda yerləşən mesaj qutusunda izah edin. Buradakı izahınızın tamamilə şəffaf olmasıdır.

Hesabınıza təkrar giriş əldə etmək üçün son dərəcədə kritikdir.

Qeyd edim ki, bəzən istifadəçilər düşünür ki, birdən çox etiraz sorğusunun göndərilməsi kanalın açılmasına yardımçı ola bilər. Lakin bu belə deyil. Çoxsaylı sorğular nəzərdən keçiriləcək məzmunların sayını artırır və Youtube tərəfindən sizə gec cavab yazılması

na səbəb olur.

Əgər adi bir vətəndaş müəllif hüquqlarına zidd olan bir video məzmun aşkar edərsə bu zaman həmin kanalın bağlanması üçün həm Youtube-a, həm də kanal sahibinə etiraz məktubu göndərə bilər.

SMM Manager (Sosial Media Marketing Mütəxəssisi) Murad Yazimov: “Əgər idarə etdiyimiz “Youtube” kanalında hər gün, yaxud vaxtaşırı videolar yükləyiriksə bu doğru deyil. Youtube-nin qoyduğu müəyyən şərtlər var ki, onlara mütləq əməl etməliyik. Bu qaydalara əməl etməsən, Youtube mənfəhələri aşkarlayaraq kanalı bağlayır və elektron poçt ünvanımıza xəbərdarlıq göndərir ki, qeyd olunan yollardan birini seçin.

Kanalımızın bağlanma səbəblərinə bunlar daxildir:

- əsas səbəblərdən biri videolarda təhqirə çox yer verməməli
- insanları istismar edici yaxud onları şiddətə yönləndirici məzmunlar
- saxta vədlərlə bağlı formatlar
- uyğunsuz saytlara yönləndirmələr
- pornoqrafiya

Bunlar aşkarlanan kimi “Youtube” kanalımız bağlanır. Lakin, bunlardan başqa ikinci bir səbəb də var. Bu, əsasən də oyun videoları çəkən “Youtuber”lərin başına gələn müəllif hüquqları məsələsidir. Çünki “Youtube”-də hər videoya istədiyimiz mahnını əlavə edə bilmirik. Bu halı dəfələrlə təkrarlasaq kanallarımız bağlana bilər. Bu müəllif hüquqlarının pozulmasıdır. Bunun üçün müəyyən saytlar var və oraya abunə olaraq videlarımıza musiqilər tapa bilərik. Çünki həmin musiqi müəlliflərinin “Youtube” ilə əməkdaşlığı olur. Bu halla şikayət edilmək avtomatik da ola bilər, yaxud musiqi sahibi insan videonu görüb sildirə bilər. Bu kanalı bağlamır, sadəcə videonu silir. Bu hal dəfələrlə təkrarlansa, bəli, kanal silinəcək.

Bu hallar baş verən zaman müraciət edəcəyimiz tək məkan “Youtube” şirkətinin özüdür. Düzdür, bu işin mütəxəssisləri də var. Amma onlar özləri də “Youtube”-a müraciət edir. Mütəxəssislərin üstünlüyü odur ki, bizə kanalı geri qaytarmaq üçün forumlar verilir. Hesabımız bağlanıbsa, biz o forumlarla “Youtube”-a müraciət edirik. O forumları əksiksiz şəkildə doldurub “Youtube”-a göndəri-

rik. Əgər doğrudan da pozuntulara yol açamışıqsız, kanalımız açılacaq. Amma pozuntular həqiqətən varsa, müəllif hüquqlarını təkrar-təkrar pozmuşuqsa, artıq kanalı geri qaytarmaq mümkün olmur. Bu forumları dəqiqi doldurmaq çox vacibdir. Biz ard-arda forum göndərsək, ona baxılma vaxtı da uzanır. Bu da yaxşı deyil. Çünki ard-arda göndərilən form əksik sayılır. Bu zaman da “Youtube” bizi ciddiyyə almır və bizi güvənilməz edir.

“Youtube” hər kanal üçün eyni şərtləri qoyur. Əgər biz sadəcə bir insan kimi böyük bir “Youtube” kanalını bağlatdıra bilərik. Bəs, bu necə olur? Əgər həmin şəxs müəllifi mənim olduğum musiqi ilə video paylaşsın, mən “Youtube”-a müraciət edib həmin videonu sildirə bilərəm. Əgər pornoqrafiya, təcavüz, şiddət və s. kimi mənfəhə hallara yol verən ən böyük “Youtube” kanalı belə bu səbəblərdən şikayət olunaraq silinə bilər.”

Ayşən Vəli

Tehran rejimi bu vasitə ilə xarici ölkələrə təzyiq siyasətini yürütməyə cəhd göstərir

İranda xarici vətəndaşların təqib olunması, girov götürülməsi və s. bu kimi halların davamlı karakter alması faktları get-gedə daha da çoxalmaqla qalmaqdadır. Bu dəfə məlum olub ki, etirazlar zamanı ölkədə olan 30 yaşlı italyalı turist Alesiya Piperno ölkənin xüsusi xidmət orqanları tərəfindən qaçırılıb. Təsədüfən aksiyaların keçirildiyi yerdə olan italyalı turist polis zorakılığına məruz qalıb və o, naməlum istiqamətdə aparılıb. Hazırda onun yeri barədə heç bir məlumat verilmir. Qeyd edək ki, bənzər faktlar mütəmadi olaraq yaşanır və Alesiya Piperno qanunsuz olaraq qaçırılan ilk xarici vətəndaş deyil.

İsveç vətəndaşı İranda qaçırılıb

Belə ki, bir müddət əvvəl İrana səyahət edən İsveç vətəndaşını vətəninə qayıtmağa qoymayıblar. Maraqlıdır ki, iranlı politoloqlar xarici vətəndaşların təqib olunmalarını,

İran xarici vətəndaşları girov götürür - bu dəfə İtaliya turisti qaçırıldı!

iranlı xüsusi xidmətçilər tərəfindən qaçırılıb və İsveçə qarşı təzyiq göstərilir.

Polşa universitetinin professoru Maçilay Valsakin oğurlanıb

Diqqətçəkən daha bir məqam. Bu hadisədən cəmi bir ay keçəndən sonra Tehran rejimi daha bir xarici vətəndaşı qaçırır - bu dəfə polşalı. Həmin məlumatı isə "Əl-Ərəbiyyə" kanalı yayıb. İnformasiyaya görə, Polşa hökuməti vətəndaşlarından birinin İranda həbs edilməsi ilə bağlı yayılan xəbəri təsdiq edib. Belə ki, İran dövlət televiziyası

qaçırılmalarını və girov götürülmələrini onların ölkələrinə qarşı təzyiq kimi istifadə edildiyini bildirirlər. Belə ki, turist olmasından başqa, İranla heç bir əlaqəsi olmayan 30 yaşlı şəxs ölkəni tərk etmək istədiyi zaman həbs olunub. Hadisə ötən ilin may ayında baş verib. Məlum olub ki, İsveç Xarici İşlər Nazirliyi bir İsveç vətəndaşının İran nəzarətində olduğunu təsdiqləyib, lakin əlavə məlumat və ya şərh təqdim etməyib. İran rəsmiləri isə bu kimi hallarda onlara edilən müraciətləri nəinki cavablandırmırlar, əksinə həmin ölkələrə qarşı yalan ittihamı irəli sürürlər.

Halbuki sonrakı proseslərdə İsveçin Tehrandakı səfirliyi İran hakimiyyəti ilə əlaqə saxlayaraq hadisəni nəzarətə götürmüşdü.

Həmin ərəfədə İsveçin "Aftonbladet" qəzetinə məlumatlı mənbə bildirmişdi ki, həbs İsveçdə mühakimə olunan keçmiş İran prokuroru Həmid Nurinin işi ilə bağlıdır. İsveç prokurorları Nuriyə 1988-ci ildə İranda həbsxanaların təmizlənməsi zamanı insanlıq

əleyhinə cinayət törətdiyinə görə ömürlük həbs cəzası istəyiblər. Mənbə həmçinin bildirib ki, İran müxtəlif kanallar vasitəsilə Nurinin azad edilməsini tələb edib, lakin İsveç

hökuməti məhkəmələrinin hökumətdən müstəqil fəaliyyət göstərdiyini və onların qərarlarına müdaxilə edə bilməyəcəyini açıq şəkildə bəyan edib. Nəticədə İsveç vətəndaşı

iyulun 6-da Polşa Universitetinin professoru Maçilay Valsakin Kermada iranlı hərbiçilərin raket sınaq təlimləri keçirdiyi yerin yaxınlığında torpaqdan nümunə götürərkən həbs edilməsi ilə bağlı xəbər yaymışdı.

Polşa Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Vukaş Yanış BBC-yə açıqlamasında bildirmişdi ki, polşalı professorun azadlığı üçün əllərindən gələni edəcəklər.

Beləliklə, hazırda bir sıra ölkələrin öz vətəndaşlarının İrana səfər etməkdən çəkinmələri barədə etdikləri çağırışları hazırda da qüvvəsində qalmaqdadır. Daha dəqiq desək, İran xarici vətəndaşların ovlanması məskəsinə çevrilib. Üstəlik, girov götürülmə, oğurlanma hadisələrinin İranın xüsusi xidmət orqanları tərəfindən xarici ölkələrdə də reallaşdırılması barədə də məlumatlar mövcuddur. İranın xarici ölkələrdəki səfirliklərinə yerləşdirilmiş özəl casus şəbəkələri həmin prosesdə yaxından iştirak edirlər.

Rövşən RƏSULOĞ

"İranın molla rejimi bərqərar olduğu gündən bəri əsas siyasəti terrorçulara dəstək vermək, bölgədə terrorçu qruplaşmalar yaratmaq və onlara

SİYASİ ŞƏRHÇİ: "İran Azərbaycanı təhdid dili ilə addım atır"

qucaq açmaq olub. Əsas məqsədləri isə bölgə ölkələri, xüsusilə də qonşularını daim təhdid altında saxlamaq, özlərinin yaratdığı İslam inqilabını genişləndirmək və onu qonşu ölkələrə də ixrac etməkdən ibarət olub". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Trend BİA-nın Baş direktor müavini, siyasi şərhçi Sahil Kərimli deyib. Onun sözlərinə görə, bütün dünya onların bu əməl-

lərinin şahididir.

İranın Azərbaycana qarşı olan nifrəti, ölkəmiz və xalqımıza olan düşmənçilik hissi ilə əlaqədardır. 30 ilə yaxın müddət ərzində Azərbaycan torpaqlarının işğal edilməsi prosesində İran xüsusilə iştirak edib. Xüsusilə də 1990-cı illərdə Azərbaycan torpaqlarının işğal edilməsində İranın xüsusi xidmət orqanlarının rolu olub. Onlar hər

zaman Ermənistanı dəstəkləyib və onlarla çox sıx əlaqələr yaradıblar.

Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsinin nəticəsi olaraq torpaqlarını azad etdikdən sonra bölgədə yaranan yeni reallıqlar əlbəttə İranın maraq dairəsində olmadı. İran heç bir halda bu reallıqları qəbul edə bilmir. Bütün bunların məntiqi nəticəsi olaraq bir müddət öncə

Azərbaycanın İrandakı səfirliyinə qarşı İran xüsusi xidmət orqanlarının terrorunun şahidi olduq. İran bu gün də bəd əməllərindən əl çəkmir, Azərbaycana təhdid dili ilə addım atır. Amma İran unudur ki, Azərbaycan 1990-cı illərdəki kimi zəif deyil, hazırda güclü və bölgədə öz sözünü demiş bir dövlətdir."

Səbinə Hüseynli

“Paşinyan bölgədəki reallığın mahiyyətini dərk eləmir”

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, millət vəkili
Elşən Musayevin "Səs" qəzetinə müsahibəsi

- Elşən müəllim, sizcə, Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov məlum olan məsələlərdən başqa hansı təkliflərlə Azərbaycanla gəlib?

- Lavrovun Bakıya səfəri haqda məlumatlı olsam da, hələ müzakirə edilən məsələlərin, mövzuların detalları haqda heç bir bilgiyə malik deyiləm. Hər halda yaqın ki, strateji istiqamətlər müzakirə olunacaq və həmin istiqamətlər arasında Qarabağ-

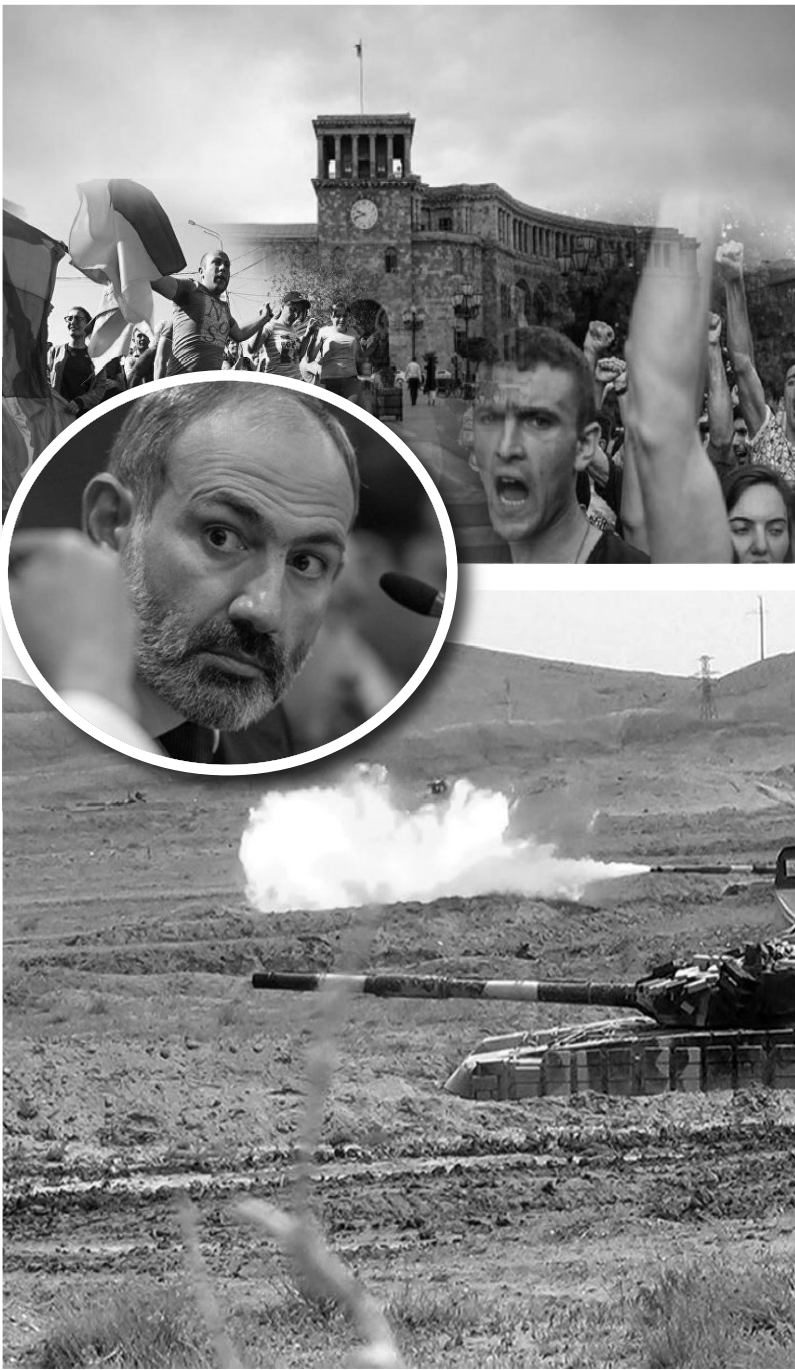

zibati ərazi vahidinin düz göstərilməsi olduqca vacib məsələdir və bu, həm də Azərbaycanın suverenliyinə

də Ermənistanla təsir etmək üçün yetərincə rıçaqlar var və həmin rıçaqları Rusiya tərəfi istənilən vaxt aktivləşdirə bilər. Çünki məlum razılaşmada Rusiyanın da iştirakı və təşəbbüsü olub. Paşinyan həmin razılaşmalara qeyd-şərtsiz formada əməl etməlidir, öz imzasına hörmət qoymalıdır, bölgədə sabitliyin bərqərar olması üçün çaba göstərməlidir. Çünki başqa alternativ yoxdur. Təbii, bu istiqamətdə Rusiya da fərdi təşəbbüslərini ortaya qoysa, sülh üçün faydalı işlər görsə, həmin təşəbbüs nəinki Azərbaycan, hətta bütün dünya tərəfindən təqdirəlayiq addım kimi qiymətləndiriləcək. Amma fakt budur ki, Paşinyan hələ də ciddiyyətə uzaqdır, öz ucuz oyunlarını oynamağa maraqlı kimi görünür və işin, bölgədəki reallığın mahiyyətini dərk eləmir.

- Xankəndidən olan rus icmasının nümayəndələri və eləcə də müəyyən ölkələrdən gəlmiş 44 nəfər əcnəbi şəhərdən çıxarılıb. Bu, nəyin əlamətidir?

- Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev Münxen Təhlükəsizlik Konfransında öz gərəkli mesajlarını verdi və sülh üçün tələb olunan şərtləri sa-

la, sülhlə və ikitərəfli münasibətlərin perspektivi ilə bağlı məsləhətləşmələrin aparılacağı da istisna deyil.

- Əvvəllər Rusiya "Dağlıq Qarabağ" ifadəsini tez-tez səsləndirir və müəyyən bəyanatlarda müraciətlərdə Azərbaycanda mövcud olmayan coğrafi "ərazi"nin adını ifadə edirdi. Sizcə, bundan sonra Rusiya Azərbaycanın tələbləri qarşısında geri çəkilməkləmi?

- Həmin müraciətlərlə, eyni zamanda xəritələrdə göstərilən, qeyd edilən bəzi yanlışlıqlarla bağlı Azərbaycan tərəfi zaman-zaman öz mövqeyini, iradını bildirib. Əlbəttə ki, in-

olan münasibətdir. Güman edirəm, bundan sonra Rusiya tərəfi bu cür mövzularda həssas davranacaq və dövlətimizin mövqeyini nəzərə alacaq. Söhbət burada hansısa geri çəkilmədən və ya irəliləmədən getmir. Burada söhbət faktdan, dəqiqlikdən və ifadənin düzgün işlənməsindən gedir.

- Hələ də 10 noyabr razılaşmasının müəyyən müddəaları Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilməyib. Necə düşünürsünüz, Rusiya həmin müddəaların yerinə yetirilməsi üçün Ermənistanla təzyiqlərini artırma bilirmi?

- Hesab edirəm, Rusiyanın əlin-

dəli. Həmin tələblərin, şərtlərin içində Vardanyanın və bütün separatçıların Xankəndini təcili şəkildə tərk etməsi ilə bağlı qeyd də vardı. Bildiyim qədər Vardanyan artıq istefa verib və bölgədən uzaqlaşmış. Ümid edək ki, digər separatçılar da oradan tezliklə çıxacaq. Çünki yalnız belə olacağı təqdirdə, ümumi müzakirələr və normal dialoq üçün əlverişli, münbit şərait yarana bilər. O ki qaldı rus icmasının nümayəndələrinin və digər əcnəbilərin Xankəndindən çıxmasına, bu barədə ilk dəfə sizdən eşidirəm. Yəni, mövzu haqda tam məlumatsızam.

GÜLYANƏ

Mən belə dünyanın nəyindən küssüm...

MƏTANƏT

Küçədə hamı qaçır. Bir-birinə deyir ki, indi sürət dövrüdür, qaçmadınsa, batdın. İnsanlar qaçırırlar və bir-birinə dəyə-dəyə, bəzən üz istəyərək, bəzən də buna lüzum görməyərək qaçırırlar, mənzilbaşına çatmağa tələsirlər.

İnternet dünyası dünyamıza baş vurandan sonra onu bizdən aldı. İndi bizim dünyamız yoxdur, internet dünyası vardır. Ta bir-birimizə qonaq getmirik, görüntülü danışırıq. Ta bir-birimizə məktub yazmırıq, ismarıç göndəririk. Nəyimizə lazımdır tez-tez kəndlərə gedib yaşlıları ziyarət etmək? Onları görüntülü telefon danışqlarında hərdən görürük də...

Qız bəyənmə, elçilik, bayramlaşma, başsağlığı, özünükəlam, eyham, söz ilişdirmə, olanını göstərmək, olmayanı əsla düşünməmək-hamısı sosial şəbəkələrdə dünyamızı əlimizdən alala getməkdədir.

İndi yalan danışanların sayı artmaqdadır. Bilmirəm süni qidaların təsirinəndir, yoxsa elə bu internet dünyasının bəxşisi-dir, nədir, yalan danışan insanların sayı artmaqdadır. Bəzi insanlar verdikləri sözü tuta bilmir, hansısa vasitə əlindən dartıb alıb onu yalançı edir. Yalan danışmaq yolunun hara qədər davam edəcəyi isə hələlik məlum deyil.

Çox tez-tez narkotik alverçilərinin həbs olunması ilə bağlı xəbərlərlə rastlaşırıq. "Kişilər" özlərinə qərribə iş tapıblar. Görəsən, bu gözəl dünyanı nə üçün o çirkli dünyaya satırırlar? Nə üçün heç olmasa qonum-qonşudan bir papaq tapıb qarşılarına qoyaraq fikirləşib bir-birilərinə demirlər ki, biz nə edirik? Biz insanları nə üçün zəhərləyirik? Biz nə üçün övladımızın çörəyini belə çirkli yollarla qazanırıq...

Dünya əvvəlki dünya deyil, vallah. Dəyişilənlər çoxdur. Geyimlər, saçlar, üzler, dəblər... Baxırsan ki, o tərəfdən bir oğlan gəlir, saçının bir hissəsi bənövşəyi rəngdə. Corabının biri qırmızı, biri yaşıl rəngdə. Deyirsən, ilahi, bəlkə səhərin sübhündə qaralıq olub, corabları səhv geyinib. Lakin onu ayaqdan başa qədər süzdükdə və başda dayandıqda, saçların da iki rəngdən ibarət olduğunu gördükdə anlaşırsan ki, yox, heç bir səhvlik yoxdur, bu, oğlanın özünəməxsus dəbidir.

Küçədə bir qızla rastlaşırsan. Baxırsan ki, əynindəki paltara bir neçə santimetr parça istifadə olunub. Əmək bədən bir qarış aşağı, köynək bədən bir qarış yuxarı. Qalan yerlər açıq... Deyirsən, ilahi, nənələrimizin o vaxtlar ətikləri bəlkə də 8-10 metr parçadan qat-qat tikilirdi, görəsən onlar o ağırlıqda ətiklə necə gəzib dolanırdılar? 8-10 uşağın qayğısına qalırdılar, üstəlik ev və çöl işləri. Su evdən neçə kilometr aralıda. Kanalizasiya yox. Suyu evlərə daşıyırdılar kimi, tullantı suları da eynilə evdən xeyli kənara daşıyırdılar, həm də o qatlama, uzun ətiklərdə. Deyə-rəm kaş ki, o ağırlıqdan müasir qızlarımız da nəsib olardı...

İndiki əksər cavanların yay-qış ayağı açıqdır. Yəqin mənim kimi siz də müşahidə etmişiniz. Oğlan-qız baxırsan ki, ayağında yalnız ayaqqabının içinə geyinilən balaca bir corab var. O corabla şalvarın ayağı qarşındakı məsafə lütdür. Oğlanları demirəm, qızlar bunun altını əvvəl-axır çəkəcəklər. Belə də dəb olar? Axı bu qızlar sabah ana olacaqlar, dünyaya, daha doğrusu dünyamıza uşaq gətirəcəklər. Bu açıq ayaqların çəkib canlarına verdiyi soyuğun bədənlərindən çıxması üçün görəsən neçə il lazım olacaq?

Səhər-səhər məktəbə gedən uşaqları görəndə, vallah adamın yazığı gəlir. Çantalarının özlərindən ağır olması kənardan hiss olunur. Bunu düşünən valideynlər də indi uşaqları ilə birlikdə məktəbə gedir, məktəbdən gəlir. Çünki onların əsas vəzifələrindən biri də uşaqlarının çantasını daşımaqdır. Nə etsinlər, ya daşımalıdırlar, ya da irəlində övladlarını xəstəxanalarda gəzdirməli, əyilmiş sümüklərinin müalicəsi ilə məşğul olmalıdırlar. Bunu da edə bilsələr və ya bunu bacaran olsa...

Əvvəllər hava günəşli olanda baxırdın ki, analar körpələri gəzintiye çıxarırlar. İndi bunu görmək bir o qədər tez-tez olmur. Çünki əksər analar telefon əllərində sosial şəbəkələrdə o qədər məşğul olurlar ki, bayırda havanın günəşli, yoxsa buludlu olmasından xəbərləri belə olmur. Körpələr də ki, evdə qalmalı olurlar. bir az böyüyəndən sonra isə analar onları qoyur televizorun qarşısına, cizgi filmlərinə baxmağı tövsiyə edir. Bir də baxırıq ki, uşaqlarımız 4-5 yaşına çatıb, danışmır. Götürüb bu dəfə bayıra çıxarıq və gəzmədiyimiz loqoped qalmır. Danışanda da uşaq ya türk, ya ingilis, ya da rus dilində danışır. Azərbaycan dilindən xəbərləri əsla olmur.

Nə isə... Dünyamızda o qədər qeyri-adiliklər var ki... Hələ iki-üçündən danışdım. Bütün bunların fonunda "mən belə dünyanın nəyindən küssüm" dedikcə hər dəfə sadəcə dəli bir ağlamaq keçir könlümdən...

Gələcək gələcəkmi?

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Gənclərin gələcəyi bizim gələcəyimizdən parlaq olacaq

Gənclik insan həyatının xəzinəsidir. Bu xəzinənin qiymətləndirilməsinə görə insan ya böyük sərvət-kamil ömür əldə edir, ya da faciəvi qocalıq yaşayır. Gənclər hər dövrdə və hər coğrafiyada xalqların ən qiymətli sərvəti olub. Gəncliyin dəyəri həm də ona görə böyükdür ki, o, keçmişlə gələcək arasında

sitəsi ilə həyata keçirilir. Çünki gənclər cəldir, temperamentlidir, parlaq gələcək vəd edirlər. Asanlıqla öyrənirlər, öyrəndiklərini asan tətbiq edirlər. Gənclər həmişə yenilikçidirlər, lakin bunun fonunda əgər milli adət və ənənəyə, vətənpərvərlik ideyalarına sadıq qalınaraq tərbiyə olunublarsa həm millət-

temi yaradılmalı və tətbiq edilməlidir. İnkişaf etmiş ölkələrdə qəbul edilməyən təhsil proqramları ilə şagirdlər üzərində dəlillik edən təhsil sistemimiz bunu onlara borcludur. Effektiv öyrənmə və imkanları özündə ehtiva edən dinamik özlü yaradılmalıdır. Fərqlilik yaratmaq adı ilə naməlum təhsil proqramlarını tətbiq edib uşaqların beynini qarışdırmaq yerinə effektiv üsullar tapılmalıdır.

Gənclərin analitik və düşünmə qabiliyyətini inkişaf etdirməsi və uğur qazanması üçün onların qarşısındakı maneələri aradan qaldırmaq lazımdır. Ölkəmizdə nə qədər gənc dərindən əlavə hər hansı beynin inkişafı vəd edən layihələrə, tə-

*Yazı Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyinin
maliyyə dəstəyi ilə "Gənc nəslin milli
mənlik şüurunun inkişaf etdirilməsi və
vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi"
istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

imkan yaratmalıdır. Rifah səviyyəsini yüksəltmək, gələcək nəsillərə daha parlaq bir ölkə miras qoymaq istəyən dövlət əlini daşın altına qoymalıdır.

Gənclər, adətən, problemlərdən xəbərdar olur, maraqlanır və araşdırma aparır, yaradıcı olur və təxəyyülünü inkişaf etdirir, həll yolları fikirləşir. Daha kreativdirlər, daha dinamikdirlər. Dayanırlar, yorulmurlar, daim axtarırdadırlar. Təşəbbüskar, dəyişikliklərə və inkişafa açıq olan, eyni zamanda dəyərlərinə, milli kimliyinə sadıq olan gənclik yetişdirmək bizim dövlətə və cəmiyyətə ən böyük xidmətimiz olar.

Bu gün çox təəssüflər olsun ki, biz uşaqlarımızı milli düşüncə sahəsində yetişdirə bilmirik. Onların milli kimliyini, vətənpərvərlik ideallarını düşünməyə vaxtı olmur. Fasiləsiz olaraq imtahana hazırlaşan,

Dövrün genci təhsil və iş arasında qalıb əzilir. Maddi problemləri başından aşırıb-daşın biri üçün vətənpərvərlik ideyaları, milli kimlik məsələləri nə qədər real görünür? Gənclərin oxumaq həvəsi var, lakin bu yolda yalnız olurlar. Həyat gündüzdən çətinləşir, indi yaşamaq bahalıdır. İş və təhsil arasındakı mənəndə sıxışmış qalan gəncin elmə, təhsilə olan təşnəsi elə bu mənəndən dişləri arasında məhv olub gedir. Bu problemlərin fonunda sizcə onlar milli "mən"ini nə qədər düşünə bilər?

Ölkəmizin istədiyimiz səviyyəyə çatması üçün ən vacib məsələlərdən biri gələcəyimiz olan gənclərin hərtərəfli yetişməsi olacaq. Ən son innovasiyaların tətbiq olunduğu bir gələcək düşünün və bu gələcəkdə milli "mən"ini tanıyan, vətəninə xidmət edən gənclərin var

körpünün yaradılmasına xidmət edir, ənənələr ilə yeniliklər arasındakı körpüdür, öz keçmişini gələcəyə daşıya biləcək ən mühüm vasitədir. Yenilikçi, ixtiraçı gənclik milli və mənəvi dəyərlərə görə tərbiyə aldıqdan sonra o gələcək möhkəm olmağa məhkum olacaq.

Ümid sizədir ancaq...

Əslində, kəşf olunmağı gözləyən ən böyük dəyərlərimizdən biri də gənclərdir. Gənclik öz yolunu və həyat tərzini təyin etməyin başlanğıc dövrüdür. Bəşəriyyət cəmiyyət kimi formalaşmağa başladığı vaxtdan gəncliyə xüsusi önəm verib. Bütün dinlərdə gənclərlə bağlı hikmətli sözlər deyilir, bütün müdriklər gənclərin gələcəyə körpü olması barədə danışmış, mənəvi dəyərlərə önəm verilərək tərbiyə olunmalarını əsas tutub, bütün xalqlar vətənpərvərliyi onların timsalında təbliğ ediblər.

Millətçilik ideallarında millətin gələcəyi onlara tapşırırlar, sosializm öz gələcəyini bu ideyalara sadıq gənclərdə görür, dövlət öz siyasi kursunun təbliğini potensial vəd edən gənclərə həvalə edir, milli-mənəvi ənənələrin təbliği onlar va-

çiliyə, həm dövlətçiliyə, həm mənəviyyata, həm də vətənpərvərlik ideyalarına sadıqdırlar.

Bu gün hər kəsin qəbul etdiyi qaçılmaz bir həqiqət var ki, o da uşaqlarımızın yaşayacağı zaman bizim yaşadığımız zamandan çox fərqli olacaq. Bu baxımdan övladlarımızın malik olacaqları bilik, bacarıq və davranışlar əlbəttə ki, valideynlərinkindən fərqli olacaq. Onlar yaradıcı, yenilikçi, ixtiraçı bir dövrdə yaşayacaqlar, innovasiyanın bütün mərhələlərini keçəcəklər. Valideyn olaraq bizim borcumuzdur ki, innovativ gələcəyə övladımız öz mədəniyyətinə, adətinə və vətəninə bağlı fərd kimi getsin.

Kəkili yandan qoyan dəllək - təhsil

Bugünkü təhsil sistemi onlara innovativ bir gələcək vəd edirmi? Birmənalı olaraq yox. Onların potensialını üzə çıxaracaq təhsil sis-

limlərə qoşula bilər? Bunun üçün maddi və mənəvi imkanı, şəraiti olurmuydu? Gələcək həyatına hazırlıq mərhələsində olan gənclər ahıl və qocalıq çağlarına hansı yatırımı edə bilirlər?

Həm yenilikçi, həm vətənpərvər

Gənclərin əksəriyyəti elmi, texnologiya inkişafı yaxından izləmək və bunu sosial və iqtisadi faydaya çevirmək qabiliyyətinə malik olur. Bu bacarıqlarını cəmiyyətimiz üçün faydaya çevirəcək qazanc əldə etmək üçün dövlət onlara maksimum

durmada oxuyan, kurikulum giridabında boğulan gənclik milli-mənəvi məsələlərə vaxt ayıra bilmir. Biz hər baxımdan savadlı, yenilikçi, ixtiraçı gənclik yetişdirəcəyik, amma bunun əvəzinə mənəvi və milli dəyərlərə malik nəsil yetişdirə bilməyimiz sual altındadır. "İkisi bir arada olmazmı?" deyə soruşa bilərsiniz. Əlbəttə mümkündür. Lakin bunun üçün gənclərə nəfəs almaq üçün şərait yaratmalı, yüklərini azaltmalıyıq.

Problemi olan gənc vətənpərvər ola bilmir

olduğunu xəyal edin. Onlar özləri ilə birlikdə cəmiyyəti də yeniləyəcək. Elm və texnologiya üzərində hökmranlıq etməyi, yeniliklərdən şüurlu şəkildə istifadə etməyi bacaran, yeni kəşflər edən və eyni zamanda milli kimliyini unutmayan, bütün ixtiraları ilə vətəninə, xalqına xidmət etmək istəyən gənclik yetişdirmək bir ölkənin, bir dövlətin gələcəyə ən böyük yatırımıdır. Amma ölkəmizdəki təhsil sistemində olan çatışmazlıqlar həll edilmədikcə, xərəcə beyin axını davam etdikcə bizim ölkəmiz üçün o gələcək gəlməyəcək.

Lalə Mehralı

Gözlər nə üçün yaşarır - Nə zaman təhlükəlidir?

Həkim Oftalmoloq Arzu Eyvazovanın SİA-ya müsahibəsini təqdim edirik:

- Müasir dövrdə tez-tez rast gəlinən göz xəstəlikləri hansılardır?

- Təbii ki, ən çox rast gəlinən yaşlılıqla əlaqəli katarakt xəstəliyidir. El arasında ona mirvari suyu da deyirlər. Bu xəstəlik həm anadangəlmə, həm də sonradan qazanılmış olur. Ən çox şəkərli diabet xəstələrində rast gəlinir. Gündəlik bizə müraciət edən pasientlər arasında rast gəlinən xəstəliklərdən biri də göz quruluşudur. Yəni, göz yaşı vəzisinin zəif ifrazatıdır. Bunun da əsas səbəbi, gün ərzində kompyuter, telefon qarşısında vaxt keçirmək və bir yerə baxmaqdır. Uzun müddət bir yerə baxdıqda göz yaşı vəzisi lazımı qədər göz yaşını ifraz edə bilmir.

- Göz xəstəliklərinin artmasının ilkin səbəbləri kimi nələri gös-tərə bilərsiniz?

- Bildiyimiz kimi, dövrümüz kompyuter əsridir. İnsanların əksəriyyəti hissəsinin işi kompyuterlədir. Saatlarla kompyuter və telefon qarşısında vaxt keçirmək təbii ki, göz zəifliyinə gətirib çıxarır. Bütün bunlar göz xəstəliklərinin yaranmasına şərait yaradır. Xüsusi ilə uşaqlarda, əsasən gündəlik vaxtını telefon və kompyuter qarşısında keçirən azyaşlıların gözlərində

zəifli-yin olması rast gəlinən haldır.

- Sizin göz xəstəlikləri azyaşlılarda yoxsa yaşlılarda rast gəlinir?

- Dediym kimi, uşaqlarda və yaşlılarda fərqli xəstəliklərə rast gəlinir. Uşaqlarda artıq 5-6 yaşlarında məktəbli miyopiyası yaranır, yəni uzağı görməkdə çətinlik çəkirlər. Yaxud həm uzağı, həm də yaxını görməkdə problemlər yaranır. Yaşlılarda göz xəstəliklərinin olması digər xəstəliklərlə paralel baş verir. Ürək problemi, qan dövranında, qan təzyiqində problem olan yaşlılarda ciddi şəkildə korluq və göz dibi qanamalarına rast gəlinir. Şəkər xəstələrindən əziyyət çəkən xəstələrdə də göz problemləri müşahidə olunur. Bütün bunların artmasının səbəbi isə vaxtında müalicə olunmamasıdır.

- Göz xəstəliklərinin qarşısının alınmasının

Açıqlandı: varisi olmayan əmlak bələdiyyələrə verilməyəcək!

Azərbaycanda varisi olmayan əmlakın bələdiyyələrə verilməsi ləğv olunur. SİA-nın xəbərinə görə, bununla bağlı "Bələdiyyə mülkiyyətinə əmlakın verilməsi haqqında" qanuna dəyişiklik təklif edilir. Hazırda vərəsəliklə bağlı əsas tənzimləyici sənəd olan Mülki Məcəllədə varisi olmayan əmlakın bələdiyyələrə keçməsi halı nəzərdə tutulmayıb. Məcəllənin vərəsələri olmayan əmlakın xəzinəyə keçməsi adlanan 1165-ci maddəsi bu məsələləri aşağıdakı kimi tənzimləyir:

Əgər nə qanun üzrə, nə də vəsiyyət üzrə vərəsə yoxdursa və ya vərəsələrdən heç biri mirası qəbul etməyibse, yaxud bütün vərəsələr vərəsəlik hüququndan məhrum edilibse, vərəsələri olmayan əmlak dövlətə keçir. Əgər miras qoyan şəxs sosial xidmət müəssisələrinin təminatında olubsa, bu halda həmin şəxslərə məxsus daşınar əmlak sosial xidmət müəssisələrinin mülkiyyətinə keçir. Bu səbəbdən qanunun 3-cü maddəsinin birinci hissəsinin beşinci abzasının ləğvi (varisi olmayan əmlakın bələdiyyələrə keçməsi yolu ilə əldə olunan əmlak) təklif olunur. Bu müddəanın ləğvi hüquqi baxımdan bələdiyyələrin vəsiyyət üzrə əmlak əldə etmək imkanını aradan qaldırmır. Belə ki, qanunun 3-cü maddəsinin birinci hissəsinin altıncı abzası ilə "bələdiyyələrə vəsiyyət edilən əmlak" bələdiyyə əmlakının yaranması mənbələrindən biri kimi təsbit edilib.

Marketlərdə kassaları talayan şəxs saxlanılıb

Xətai rayonunda marketlərdə kassaları talayan şəxs saxlanılıb. Bu barədə SİA-ya Daxili İşlər Nazirliyindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, Xətai rayonunda yerləşən marketlərdən birindən oğurluq edilib. Naməlum şəxs kassanın nəzarətsiz qalmasından istifadə edərək orada olan 1000 manatı gizli olaraq talayıb. Xətai Rayon Polis

İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat nəticəsində həmin cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən Əliəsgər İsmayilov saxlanılıb. Araşdırmalar zamanı həmin şəxsin eyni üsulla Xətai və paytaxtın digər ərazilərində də oğurluqlar etdiyi məlum olub.

Faktla bağlı bağlı toplanan materiallar Xətai Rayon Polis İdarəsinin İstintaq Şöbəsinə göndərilib. Əliəsgər İsmayilov barəsində cinayət işi başlanılıb, araşdırmalar davam etdirilir. Bu şəxsin qanunsuz əməllərindən zərərçəkən başqa vətəndaşlar varsa, ərazi polis orqanlarına, DİN-in "102" Zəng Mərkəzinə və sosial şəbəkələrdəki rəsmi səhifələrinə məlumat verə bilərlər.

"Hər bir abituriyent fərdi xüsusiyyətlərə malikdir. Bununla yanaşı, onların imtahan nəticələrində də fərq olur". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında psixoloq Üliyyə Zeynalova deyib. Onun sözlərinə görə, sınaq imtahanlarında abituriyentlər çox yaxşı nəticələr əldə edirlər və qəbul imtahanında bunu təkrar göstərə bilmirlər: "Validənləri tərəfindən gördükləri basqı, ətrafdakı yüksək nəticə əldə edənlərlə müqayisə olunmaları, qohum basqısı və s. buna səbəb ola bilər".

Psixoloq sözlərinə davam edərək bildirib ki, abituriyentlər də öz bacarıqlarına deyil, onlara hədəf qoyulan ballara köklənirlər: "Validənlərə tövsiyyə o ola bilər ki, uşaqlarına bu dönmələrdə dəstək olsunlar və bunu onlara hiss etdirdirsinlər. "Bu qədər bal yığmasan, evə gəl-

"Hər bir abituriyent fərdi xüsusiyyətlərə malikdir"

mə" düşüncələri bizlərə heç yaxşı nəticələr vermir.

Bunlarla yanaşı aşırı imtahan həyəcanı yaşayan abituriyentlərimiz də var. Hansı ki "istədiyim kimi yaza bilməyəcəm" fikri ilə aşırı stressə düşürlər. Bu kimi halları aradan qaldıraraq imtahana tam sərbəst daxil olsalar öz

p o - tensiallarını daha yaxşı göstərə bilərlər. Onu da qeyd edim ki gələcəkdə əldə edəcəkləri uğur üçün çox çalışmalı və məsuliyyətli olmalıdırlar. Abituriyentlərə martın 5-i baş tutacaq imtahanda uğurlar arzu edirəm".

Ləman Əlizadə

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.
Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəşr olunur

Tiraj: 3600